БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 42 (3780). | Пайшанба, 29 февраль 1968 йил. | Баҳоси 2 тийин.

РАЙКОМНИНГ ИШ УСЛУБИ

Партиямизнинг тарихий XXIII съезди партия ташкилотлари олдига янги ва улуғвор вазифаларни қўйди. Мамлакат экономикасини тез суръатлар билан ривожлантириш, коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш, халқ фаровонлигини ошириш, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш сингари ғоят муҳим ва ҳаётий масалалар партия ташкилотларидан ишга янгича ёндошишни, ижодий изланишни, ташкилотчилик ва идеология ишларини замон талабларига мослаб олиб боришни, ҳамма ерда коммунистларнинг авангардлиги, активлигини таъминлаб, уларнинг омма ташкилотчиси бўлишдек олижаноб фазилатларни ўзларида тўла мужассам эттиришларини талаб этади.

Яқинда бўлиб ўтган партия ташкилотларининг ҳисобот-сайлов йиғилишларида, район, шаҳар ва область партия конференцияларида партия ташкилотлари ўз иш фаолиятларида КПСС XXIII съезди белгилаб берган улуғвор режаларга тўла амал қилиб, партиявий-ташкилий ишларни янги вазифалар, янги талаблар асосида қайта қурганликлари, уларнинг иш услублари ва методлари ҳамда ташкилотчилик фаолиятларида ижобий ўзгаришлар бўлаётганлиги мамнуният билан кўрсатиб ўтилди.

Хўжаликка, маданий қурилишга партиявий раҳбарликнинг янги, янада самарали йўллари қидириб топилмоқда ва амалга оширилмоқда. Район партия комитетлари бошланғич ташкилотлар, коммунистлар ва кенг меҳнаткашлар оммасининг ёрдамига таяниб, уларнинг актив иштирокида турли сиёсий, ташкилий, тарбиявий ва идеология тадбирларини амалга оширмоқда.

Омманинг ташкилотчиси бўлиш, партия ташкилотлари ва коммунистларнинг саноат, қишлоқ хўжалиги ва маданий қурилиш соҳасидаги муҳим масалаларнинг муваффақиятли ҳал этилишида актив иштироки ва ташаббускорлигини таъминлаш район партия комитетларидан ишга янгича ёндошишни, катта маҳорат ва ижодий изланишни талаб этади. Шу нарса характерлики, район партия комитетлари ортиқча ва кераксиз мажлисларни ўтказишдан кескин воз кечдилар. Раҳбар кадрларнинг вақти қадрланиб, уларнинг амалий ишда ўсиши, чиниқиши ва раҳбарлик санъатини ўрганишларига алоҳида эътибор берилмоқда. Айрим район партия комитетларида маълум бир даврга мўлжалланган перспектив иш планлари тузиш тажрибаси яхши натижалар бермоқда. Бу жиҳатдан Тошкент шаҳар Чилонзор район партия комитетининг ташаббуси диққатга сазовордир. Райком бир йилга мўлжаллаб перспектив план тузган. Бу план барча бошланғич ташкилотларга юборилиб, улар муҳокамасига қўйилмоқда. Район партия комитети планлаштирган ва тавсия этган тадбирлар ва масалалар районнинг ҳаёти билан, бошланғич ташкилотларнинг фаолияти билан бевосита боғлангандир. Партиявий ишда бундай усул ва метод партия ташкилотлари ҳамда коммунистларнинг район ҳаётидаги барча соҳаларда актив иштирок этишини таъминлайди.

Пахтачиликда комплекс механизация жуда катта воқеа бўлиб, деҳқончилик маданиятини оширишга, оғир қўл меҳнатини енгиллаштиришга, пахтакорлар моддий манфаатдорлигини оширишга хизмат қилади. Бу масала қишлоқ партия ташкилотлари ва район партия комитетлари фаолиятида асосий ўринни олмоғи керак. Оққўрғон, Ўрта Чирчиқ ва Бўка район партия комитетлари бутун деҳқончилик ишларини, айниқса, пахта йиғим-теримини комплекс механизациялаштиришга биринчи даражали вазифа деб қараб, кадрларни ана шу руҳда тарбияламоқдалар. Партия ташкилотлари ёрдами, ташкилотчилиги ва актив иштирокида олиб борилаётган бу ишлар ўзининг ижобий натижаларини бермоқда. Бу районларда машина терими кўлами йил сайин кенгаймоқда. Ўтган йили ҳар икки районда ялпи ҳосилнинг 70—75 проценти машинада терилди. Айрим хўжаликларда ҳосил фақат машиналарда, колхозчи ва совхоз ишчиларининг ўз кучи билан териб олинди. Партия ташкилотлари деҳқончилик маданиятини ошириш, илғор тажрибалар, фан ва техника янгиликларини қишлоқ хўжалигига кўпроқ татбиқ этиш, комплекс механизацияни изчиллик билан жорий этиш масалаларига бундан сўнг ҳам алоҳида эътибор беришлари лозим.

Ишда коллективчилик, хўжалик вазифаларини илмий асосда ҳал этиш, ташаббус кўрсатиш, ишчанлик ва оперативчилик, партия қарорларининг амалга оширилиши учун кураш, партиявий ташкилий, сиёсий-тарбиявий ишлар савиясини ҳозирги талаблар даражасида олиб бориш — район партия комитетлари фаолиятининг асосини ташкил этмоғи лозим. Лекин барча бошланғич ташкилотлар ва район партия комитетларида ҳам бунга тўла амал қилиняпти, деб бўлмайди. Айрим район партия комитетлари ўзларининг иш методлари, усуллари ва шаклларини такомиллаштириб боришга, бошланғич ташкилотлар ишини яхшилашга, кадрлар билан ишлашга ҳали ҳам кам эътибор бермоқдалар. Бундай жойларда кўпинча мажлислар ўтказишга, қарорлар чиқаришга, устма-уст топшириқлар беришга, бевосита партиявий ишлар қолиб кетиб, совет ва хўжалик ташкилотлари бажарадиган ишлар билан шуғулланишга одатланиб қолганлар. Уларнинг фаолиятида расмиятчилик, шошма-шошарлик, юзакичилик, якка ҳолда иш тутиш кўриниб туради.

Бундай нуқсонлар Орджоникидзе район партия комитети иш фаолиятида ҳам кўзга ташланади. Райком бюролари, пленумлар, актив йиғилишлари тез-тез ўтказиб турилади, яхши-яхши қарорлар қабул қилинади. Лекин уларнинг ижроси учун курашилмайди. Бошланғич ташкилотлар иши билан етарли шуғулланилмайди. Раҳбар кадрларга талабчанлик сустлиги натижасида партия, давлат интизомини бузиш, суиистеъмол қилиш, ҳатто тўғридан-тўғри жиноят қилиш сингари ҳоллар ҳам содир бўлмоқда. Район партия комитетининг ходимлари жойларда бўладилар, иш билан танишадилар. Лекин улар партия ташкилотлари ва коммунистларнинг фаолияти билан кам қизиқадилар, амалий ёрдам ўрнига, умумий кўрсатмалар берадилар.

Район партия комитетлари бошланғич ташкилотлар, коммунистлар ва кенг меҳнаткашлар оммаси билан бевосита боғланиб иш олиб борувчи асосий сиёсий орган ҳисобланадилар. КПСС Марказий Комитети, республика, область партия комитетларининг қарор ва кўрсатмалари улар орқали турмушга татбиқ этилади. Шундай экан, райкомлар иш услуби ва методларини янги талаблар ва вазифалар даражасида такомиллаштира боришимиз, раҳбарликда ленинча иш усуллари ва принципларини тобора ривожлантиришимиз, ташкилотчилик ва идеология ишлари соҳасида янги методларни амалга ошираборишимиз лозим. Колхоз ва совхозларда ҳал қилувчи соҳаларни бошқаришга ўз ишини пухта биладиган, қобилиятли, ташкилотчи, янгилик ихлосманди, масалаларни мустақил ҳал қилиш, коммунистлар ва оммага суяниб ишлаш фазилатларига эга бўлган, хулқи-атвори, маънавий-сиёсий сифатлари, билим ва тажрибаси билан ҳаммага намуна бўлаоладиган кишиларни қўйишимиз керак.

Бу йил областимиз олдида катта вазифалар турибди. Саноат ишлаб чиқаришини тез суръатлар билан ривожлантириш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини кўпроқ етказиб бериш партия ташкилотларидан, айниқса район ва шаҳар партия комитетларидан янада ишчанлик, оперативчилик кўрсатишни, омманинг ҳақиқий ташкилотчилари бўлишни, ташкилий ва идеологик ишлар савиясини юксак поғонага кўтаришни талаб этади. Район партия комитетлари КПСС XXIII съезди қарорларида белгиланган улуғвор вазифаларни турмушга татбиқ этиш учун ленинча раҳбарлик санъатини ўрганиб боришлари, партиявий ишнинг ижодий ишга айланишига эришишлари, янги ташаббуслар, фикрлар, ғоялар ва ҳаракатларнинг ташкилотчилари, тарғиботчилари, омманинг авангарди ва йўлбошчилари бўлмоқлари лозим.

БУДАПЕШТДАГИ МАСЛАҲАТ УЧРАШУВИ

Маслаҳат учрашувининг очилиши тўғрисидаги ахборотдан маълум бўлишича, бу учрашувда 63 коммунистик ва ишчи партияларнинг вакиллари, шунингдек Жазоир коммунистларининг вакиллари қатнашмоқдалар. Исландия Бирлашган социалистик партияси ва Норвегия Коммунистик партияси ўз кузатувчиларини юборганлар.

Маслаҳат учрашувининг қатнашчилари Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг маслаҳат учрашувига тайёргарлик тўғрисидаги ахборотини маълумотга олдилар.

Қардош партияларнинг вакиллари раислик қилиш тартиби тўғрисида келишиб олдилар. Учрашувда муҳокама қилиниши лозим бўлган таклифларни ишлаб чиқиш мақсадида ва иш тартибини таъминлаш мақсадида барча қардош партиялар вакилларининг иштирокида секретариат сайланди.

ЛЕНИН орденли «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозининг пахтакорлари навбаҳорни пухта тайёргарлик билан кутиб олмоқдалар. Хўжаликда мавжуд техника воситаларининг ҳаммаси сифатли ремонтдан чиқарилиб, мавсумга тахт қилиб қўйилди. Суратда: совхознинг биринчи бўлимида чигит экишга тахт қилиб қўйилган агрегатлар яна бир бор кўздан кечирилмоқда.

Қ. Розиқов фотоси.

(ЎзТАГ).

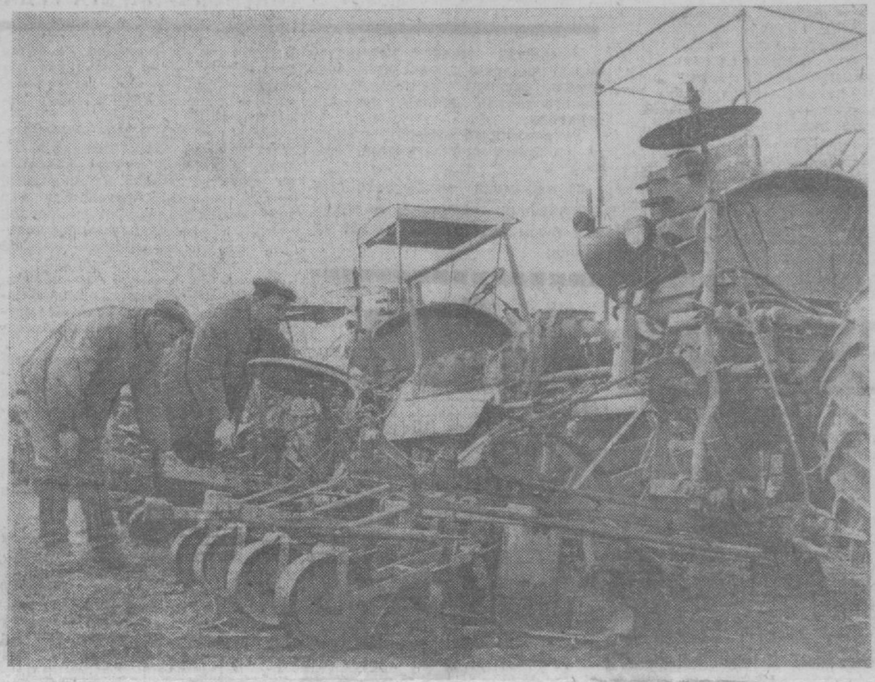

СССР КАСАБА СОЮЗЛАРИНИНГ XIV СЪЕЗДИДА

СССР касаба союзлари XIV съездининг 27 февраль кечқурунги мажлисида Марказий Ревизия комиссиясининг раиси **И. А. Новиков** шу комиссиянинг ҳисобот докладини қилди.

Ҳисобот докладлари юзасидан бошланган музокараларда Украина республика касаба союзлари Советининг раиси **В. К. Клименко** биринчи бўлиб сўзга чиқди. Республика касаба союз ташкилотлари, — деди у, — меҳнаткашларни халқ хўжалик планларини бажаришга сафарбар қилишга ва социалистик мусобақани янада ривожлантиришга асосий эътибор бермоқдалар. Коммунистик партия раҳбарлигида ишлаётган касаба союз ташкилотлари шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларининг куч ва ғайратини ишлаб чиқариш резервларини топиб ишга солишга йўлламоқдалар. Нотиқ мусобақага раҳбарлик қилишда қимматли тажриба тўплаган заводлар ва фабрикалар, шахталар ва конлар номини айтиб берди. Бир-бирига ўхшаш корхоналарнинг мусобақаси ва ишчиларнинг касблар бўйича мусобақаси, — деди нотиқ, — айниқса самарали бўлмоқда.

В. К. Клименко планлаштириш ишидаги баъзи камчиликларни кўрсатиб ўтди. У, жумладан, Харьковдаги заводлардан бирининг планига бир йил давомида ўн етти марта ўзгартиш киритилганлигини мисол қилиб кўрсатди. Планлаштиришдаги бундай камчиликлар мусобақа қатнашчиларининг меҳнатда тағин ҳам юксак кўрсаткичларга эришишларига ҳалақит беради.

Москва шаҳар касаба союзлари Советининг раиси **В. И. Крестьянинов** минбарга чиқади. Бугун мен шуни айниқса уқтириб ўтмоқчиманки, — деди у, — социализм ғалабаси учун, меҳнаткашларнинг социалистик муваффақиятлари учун курашда совет касаба союзлари ўзларининг муносиб ишлари билан танилдилар. Партия Марказий Комитетининг ушбу съездга юборган табрикномасида касаба союзларининг коммунистик қурилишдаги ролига юксак баҳо берилди. Бу табрикнома бизни меҳнатда янги вўр ишлар қилишга руҳлантиради.

Москва шаҳар касаба союзлари Совети, шаҳар ва фабрика-завод комитетлари, деб давом қилди нотиқ, ташкилотчилик ва тарбиявий иш даражасини кўтаришга, давлат планларини бажариш учун курашда меҳнаткашларнинг активлигини ривожлантиришга асосий эътибор бермоқдалар. Москва касаба союз ташкилотлари, деди В. И. Крестьянинов, янги оширилган мажбуриятларни бажариш учун мусобақани кенг авж олдиришлари, В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллиги шарафига ўз меҳнатлари билан ҳисса қўшиш ҳаракатини бутун чоралар билан ривожлантиришлари лозим.

Нотиқ беш кунлик иш ҳафтасига ўтиш муносабати билан касаба союзларининг янги муҳим вазифалари тўғрисида гапириб, Бутуниттифоқ истироҳат ва туризм фирмаси тузишни, шунингдек корхоналар ва ташкилотларнинг кучи билан шаҳардан ташқари жойларда оромгоҳ базалар қуриш тўғрисида типовой низом ишлаб чиқишни таклиф қилди.

Металлургия саноати ишчилари касаба союзи Марказий Комитетининг раиси **И. И. Костюков** ўз нутқида металлургларнинг ўтган йил эришган ютуқларини гапириб берди. Мамлакат металлурглари пўлат ишлаб чиқаришда янги марраga чиқиб олдилар. Улар йилига юз миллион тоннадан кўпроқ пўлат ишлаб чиқарадиган бўлдилар.

Макеевка заводида печларнинг йиллик иш унумини икки баравардан зиёдроқ кўпайтирган биринчи мартен печи коллективи юксак баҳога сазовор бўлди. Новаторларнинг тажрибасини КПСС Марказий Комитети маъқуллаб, мамлакатнинг металлургия заводларида кенг ёйиш учун тавсия қилди. Металлурглар мана шу ютуқларнинг ҳаммасига фақат новаторларнинг куч-ғайрати билангина эришиб қолмасдан, касаба союз ташкилотларининг ташкилотчилик ишларини моҳирлик билан олиб борганликлари натижасида ҳам эришдилар.

Ҳозирги вақтда мамлакатимизда кўпгина металл қириндига чиқиб кетмоқда. Касаба союз Марказий Комитети СССР Қора металлургия министрлиги, илмий-техника жамияти ва «Труд» газетаси билан бирга металлни ҳар томонлама тежашга қаратилган Бутуниттифоқ кўриги ташкил этмоқда. Хўжаликнинг металл ишлаш тармоқларидаги меҳнаткашлар ва касаба союз ташкилотлари, касаба союзларининг Советлари ва комсомоллар, деди нотиқ, металлни тежаш, металл буюмларнинг мустаҳкамлигини ошириш учун оммавий юриш бошлашлари керак.

Ўртоқ Костюков касаба союз ташкилотлари ишининг илғор тажрибаларини ўрганиш ва умумлаштириш билан шуғулланадиган касаба союз ҳаракати илмий-тадқиқот институти тузишни таклиф қилди.

Новосибирск локомотив депоси электровозининг машинисти **В. М. Михмель** Сибирь темир йўлчиларининг меҳнати ва ишлари тўғрисида съезд делегатларига гапириб берди. Депо коллективи, — деди машинист, — беш йиллик топшириқни 1970 йил 7 ноябргача муддатидан олдин бажаришга қарор қилди. Беш йиллик планни муваффақиятли бажариш ҳар бир ишчи қўшаётган ҳиссага боғлиқ эканлигини ишчилар яхши биладилар ва ўз мажбуриятларини муваффақиятли бажаришларига қатъий ишонадилар.

Музокараларда Ленинград область касаба союзлари Советининг раиси **Б. А. Попов**, Донецк областидаги «Контарная» шахтаси комплекс бригадасининг раҳбари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони **М. И. Телитченко**, Кострамадаги В. И. Ленин номли зиғиртола комбинатининг тўқувчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони **В. Н. Плетнева** ҳам сўзга чиқдилар. Сўзга чиққан делегатлар Бутуниттифоқ касаба союзлари Марказий Советининг ҳисобот давридаги фаолиятини маъқулламоқдалар, ВЦСПС ва Марказий Ревизия комиссиясининг ҳисобот докладларида айтиб ўтилган таклифлар ва вазифаларни қувватламоқдалар.

28 февралда касаба союзларининг XIV съезди ўз ишини давом эттиради.

* * *

28 февралда Москва Кремлининг Съездлар саройида совет касаба союзларининг XIV съезди ўз ишини давом эттирди. Съезд делегатлари ВЦСПС ва Марказий Ревизия комиссиясининг ҳисобот докладларини муҳокама қилдилар.

(ТАСС).

ЮКСАК МУКОФОТ МУБОРАК

Оққўрғон районидаги «Қуйи Чирчиқ» боғдорчилик ва узумчилик совхозининг азамат меҳнаткашлари эл дастурхонига кўплаб мева етказиб бериш иштиёқида астойдил меҳнат қилмоқдалар, янгидан-янги резервларни топиб ишлаб чиқаришга жорий этмоқдалар. Натижада совхозга мева ва узум етиштириш йил сайин кўпайиб бормоқда.

Совхоз коллективи айниқса юбилей йилида ажойиб муваффақиятларга эришди. Хўжалик боғбон ва соҳибкорлари мева, узум етиштириш бўйича Бутуниттифоқ мусобақасида биринчи ўринни эгаллашга муяссар бўлдилар.

Совхознинг бу катта муваффақияти СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС нинг кўчма Қизил байроғи билан тақдирланган эди. Куни-кеча совхозга ана шу кўчма Қизил байроқ тантанали суратда топширилди. Байроқни СССР Озиқ-овқат саноати министрининг ўринбосари Н. В. Орешкин топширди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари А. Р. Хўжаев совхоз меҳнаткашларини юксак мукофот билан табриклади. Совхоз директори ўртоқ М. Отажонов хўжалик коллективи номидан партия ва ҳукуматга чексиз миннатдорчилик изҳор этди ва совхозда боғдорчиликни юксалтириш учун бундан буён тағин ҳам астойдил ҳаракат қилинажагини билдирди.

МЎЛ ҲОСИЛ ТАРАДДУДИ

БЕКОБОД. 1-«Далварзин» совхозининг Наимжон Ғозиев бошлиқ звено аъзоларининг бу йилги аҳди бўлакча. Улар ўтган йилгидан ҳам юқори ҳосил етиштириш учун курашмоқдалар. Ҳар бир звено аъзосининг мақсади ва кураши пландаги 26-центнер ўрнига гектаридан 30 центнердан ҳосил кўтаришга қаратилгандир. Шунинг учун улар шу кунларда дала ишларини ҳар қачонгидан ҳам қизитиб юбордилар. Ариқ ва зовурлар сифатли қилиб тозаланди. 150 тоннадан ортиқ маҳаллий ўғит далага чиқарилди ва бошқа дала ишлари амалга оширилмоқда.

У. ҚУРБОНОВ.

РЕДАКЦИЯ БАЙРОҒИДА „ҲУРМАТ БЕЛГИСИ“ ОРДЕНИ

АНДИЖОН, 27 февраль. (ЎзТАГ). Бугун тантанали вазиятда «Андижанская правда» газетаси редакциясига «Ҳурмат Белгиси» ордени топширилди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов редакция байроғига юксак мукофотни қадаб қўйди. Ўртоқ Рашидов журналистларни самимий табриклади, уларга, ишчи ва қишлоқ мухбирларига янги ижодий муваффақиятлар тилади. Андижон область партия комитетининг биринчи секретари Б. Р. Рахимов ҳам ўз нутқида шундай истак билдирди.

Редакция, область босмахонаси ва нашриёти ходимларининг катта бир группасига, шунингдек матбуот активларига Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий Ёрлиқлари топширилди. Улар «Андижанская правда» газетасининг эллик йиллиги муносабати билан ана шу Фахрий ёрлиқларни олишга сазовор бўлган эдилар.

(ЎзТАГ).

ЭКИШНИ ҚАНДАЙ ЎТКАЗИШ КЕРАК

БЎКА (Махсус мухбиримиздан). Бу ерга яқинда СоюзНИХИ, САИМЭ, ўсимликларни ҳимоя қилиш институтининг олимлари қишлоқ хўжалик ходимлари билан учрашувга тўпланишди. Оққўрғон, Бекобод, Бўка районлари колхоз ва совхозларининг агрономлари тошкентлик олимларни мамнуният билан кутиб олдилар.

КПСС Марказий Комитети март (1965 йил) Пленумидан кейин фан ходимлари ўзларининг назарий билим ва тажрибаларини колхоз, совхозларда кенг татбиқ этиш, деҳқончиликда фан ютуқларини, илғор тажрибани пропаганда қилиш ва амалга ошириш соҳасида кўп ишларни амалга оширдилар. Улар колхоз ҳамда совхозлардаги мутахассислар билан яқиндан алоқада бўлиб, уларга фан ютуқларини ўргатдилар.

Олимлар билан бевосита моддий бойлик яратувчи кишилар ўртасидаги бундай учрашувлар илгарилари ҳам кўп бўлган. Шу кунларда, экиш ишларига қизғин тайёргарлик кўрилаётган долзарб кунларда, бундай учрашувларнинг бўлиши эса айниқса аҳамиятлидир. Икки ўртада бўлган қизғин суҳбатларда пахта, каноп, ғалла, сабзавот ва мева ҳосилини кўпайтириш масалалари муҳокама қилинди ва ҳар икки томон бу соҳадаги ўз фикр-мулоҳазаларини ўртага ташлади.

Оққўрғон, Бекобод, Бўка районлари дала меҳнаткашларининг олдида бу йил айниқса катта вазифалар турибди. Улар бу йил 200 минг тоннадан кўпроқ пахта, 130 минг тонна каноп, кўплаб шоли ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришлари керак.

Учрашув жуда кўнгилли бўлди. Бу ерда ҳеч ким махсус доклад қилмади. Колхоз ва совхозлар агрономларининг саволлари йиғилиб қолган экан, гап-сўз ҳам ўзаро савол-жавобдан бошланди.

Шундай саволлардан бирида кимдир Бўка ва Бекобод районларида баъзи майдон шўрланиб кетаётганлиги, нима учун шундай бўлаётганлиги ҳақида сўраб қолди. У кишн экиш ишлари яқинлашаётган пайтда бундай ҳолнинг бўлмаслиги учун нималар қилиш керак, деб сўради.

— Бундай ерларни яна бир марта ювиш керак, ювганда ҳам сифатли қилиб, агротехника қоидаларига тўла риоя қилинган ҳолда ювиш керак, —деди техника фанлари кандидати ўртоқ И. Киселева.

У жавобни тугатмай яна саволлар тушди: қўшимча зовурлар очишни қандай уюштириш ва бунда қайси хил техникадан фойдаланиш мақсадга мувофиқ? Агар шўрланган ер ювилгандан кейин ҳам тоза бўлмаса нималар қилиш керак?

ТОШКЕНТ ОЛИМЛАРИ КОЛХОЗ, СОВХОЗЛАР АГРОНОМЛАРИ БИЛАН УЧРАШДИЛАР

Шундан кейин ўртоқ Киселева бу масала юзасидан ҳам тўла ва атрофлича жавоб берди. Олимнинг жавоби агрономларни қаноатлантирди. Улар шу йўл билан бу йил ерлар структурасини яхшилаш, тупроқни шўрланишдан сақлаш учун зарурий тадбирларни амалга оширишга қарор қилдилар.

Учрашувда худди юқоридаги масала сингари муҳим масалалардан бири —минерал ўғитлардан мақсадга мувофиқ фойдаланиш тўғрисида ҳам гап кетди. Сабаби — кўпгина хўжаликлар ерларни шудгор қилишдан олдин суперфосфат билан ўғитлай олмадилар. Бунинг олдини олиш учун ҳозирги пайтда ва экиш олдидан нималар қилиниши зарурлиги ҳақида СоюзНИХИ лабораториясининг ходими, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати Г. Яровенко гапириб берди.

Республикамиздаги илғор хўжаликларда минерал ўғитни шудгордан олдин 70 процентини, экиш даврида 30 процентини солиш юзасидан ўтказилаётган тажриба яхши натижалар бермоқда, —деди у. — Агар бирор сабабга кўра шудгордан олдин ерлар суперфосфат билан ўғитланмаган бўлса, уни экиш вақтида солиш керак. Бунинг учун сеялкаларга махсус мосламалар ўрнатилган бўлиши шарт. Қолган 30 процент ўғитни эса эрта муддатларда, ғўзалар энди унаётганда ёнбошдан 12—14 сантиметр чуқурликда солиш ёш ўсимликнинг соғлом ва бақувват бўлиб ўсишига ёрдам беради. Тўғри, ҳозирги пайтда колхоз, совхозларда ўғитни ғўза гуллаганидагина бериш ҳоллари учрамайди.

Фан ва илғор тажриба минерал ўғитни шудгордан олдин бериш ҳосилни гектарига 2—3 центнердан ошираётганлигини кўрсатмоқда.

Агрохимия картограммаси ҳақида ҳам бу ерда сўз кетди. Ҳозирги пайтда у кўпгина хўжаликларда қўлланилмоқда. Хўш, ундан қандай фойдаланиш керак? Бу ҳосилдорликни оширишда қандай роль ўйнайди?

САИМЭнинг илмий ходими Е. Яшева Янгийўл районн хўжаликлари мисолида бу иш қандай амалга оширилаётганлиги ҳақида гапириб берди. Райондаги 16 та хўжалик картограммага эга. Афсуски, улар бундан мақсадга мувофиқ фойдаланмаётирлар. Аввало хўжаликлар агрономларининг бу ишга совуққонлик билан қараётганлигини айтиб ўтиш зарур. Ахир улар қишлоқ хўжалиги соҳасидаги барча муҳим тажрибаларни турмушга татбиқ этиш учун бош-қош бўлишлари керак-ку! Янгийўлдаги Калинин номли колхоз раҳбарлари эса картограммани ўз вақтида олдилар, кейин ажратилган минерал ўғитни кўпайтиришни талаб қилдилар. Ваҳоланки, бу масала устидан текшириш ўтказилганда, айрим карталарда картограммада кўрсатилганидек, суперфосфат нормасини камайтириш, баъзи карталарда эса уни кўпайтириш керак экан. Шундай қилинганда картограммада кўрсатилганидек, ўғит миқдорини кўпайтириш зарур эмаслиги маълум бўлиб қолди.

Мутахассисларни шоли ҳосилдорлигини ошириш масаласи ҳам ғоят қизиқтирди. Ўтган йили кўпгина илғор колхозлар гектаридан 55—60 центнердан ҳосил етиштирдилар. Аммо, область бўйича бу экиннинг ҳосилдорлиги 34 центнерни ташкил этди. Шоличилик институтининг илмий ходими, Қишлоқ хўжалик фанлари кандидати С. Мазурин шоли ҳосилдорлигини ошириш учун даставвал нималар қилиниши кераклиги ҳақида жуда қизиқарли фактларни айтиб берди.

Областда каноп ҳосилини ошириш, унинг сифатини яхшилаш учун тадбирлар кўриш лозимлиги юзасидан қишлоқ хўжалик фанлари кандидати Г. Переверзев сўзлаб берди. Бу экиннинг ҳосилдорлигини ошириш учун даставвал уруғни саралаш катта аҳамиятга эга. Ваҳоланки, ҳозирги пайтда каноп уруғини тайёрлашга етарли эътибор берилмаётир. Аммо, бултур область лубкорлари канопдан шу туфайли ҳам рекорд ҳосил етиштирдилар. Аммо Оққўрғон район хўжаликлари бу соҳада орқада қолмоқдалар.

Пахта-беда алмашлаб экишни жорий этиш тўғрисида ҳам йиғилишда қизғин гап бўлди. Бундай усулда ишни олиб бориш, маълумки, пахтанинг ҳам, беданинг ҳам ҳосилдорлигини оширишда катта роль ўйнайди. Кўпгина хўжаликларда беда экишга яхши эътибор берилмаётганлиги, унинг ҳосилдорлигини ошириш юзасидан зарур ишлар қилинмаётганлиги сабабли чорва озуқаси кам бўлмоқда, беда уруғчилиги ҳам кўнгилдагидек эмас. Шунинг учун қатор хўжаликлар беда уруғини бошқа ёқлардан сотиб олишга мажбур бўлмоқдалар. Қишлоқ хўжалик фанлари кандидатлари Б. Кондратюк ва М. Бурнашева ўртоқлар беда уруғчилиги тўғрисида фойдали маслаҳатлар бердилар.

Маълумки, қишлоқ хўжалик зараркунандалари экинларга кўп зарар келтиради. Бу йил қиш бирмунча иссиқ келганлиги важидан зарарли ҳашаротлар кўп қирилиб кетмади, демак, бу йил ҳашаротларнинг кўп тарқаш хавфи бор, деб уқтирилди йиғилишда. Агар ана шунга қарши барча тадбирлар ўз вақтида амалга оширилмаса, кўчалар бўйи, далалар атрофи, дарахтлар таги дориланмаса ҳашаротлар кўп тарқаб қишлоқ хўжалик экинларига зарар келтириши таъкидланди.

Тошкент олимларининг Оққўрғон, Бекобод, Бўка районлари колхоз, совхозлари агрономлари билан бўлган суҳбатлари жуда қизиқарли ва фойдали бўлди. Бу учрашувда қишлоқ хўжалик фанлари кандидатлари С. Гильдиев, В. Березовский, В. Сергеенко, В. Куляченко, О. Хакимов ўртоқлар сўзладилар. Улар фақатгина маслаҳат берибгина қолмай, ўзлари қандай тажриба олиб бораётганликлари тўғрисида ҳам гапириб бердилар.

Учрашувни область партия комитетининг секретари П. В. Костриков якунлади.

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ 1-уйсозлик комбинатининг коллективи тошкентликларга кўплаб уй-жой қуриб беришда намунали ишлар қилмоқда. Суратда: тайёр панелларнинг жўнатилаётган пайтини кўриб турибсиз.

М. Баржанов фотоси. (ЎзТАГ).

КАПИТАЛИСТИК ТАКРОР ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА ИҚТИСОДИЙ КРИЗИС

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ АСОСЛАРИ МАКТАБИ ПРОПАГАНДИСТ ВА ТИНГЛОВЧИЛАРИГА ЁРДАМ

Бугун партия маорифи шохобчалари ўрта звеноси тўгаракларининг пропагандист ва тингловчиларига ёрдам тариқасида «Капиталистик такрор ишлаб чиқариш ва иқтисодий кризислар» темаси бўйича методик маслаҳат берамиз. Материални Ўзбекистон КП область ва Тошкент шаҳар комитетлари Сиёсий маориф уйи ҳузуридаги методик совет тайёрлаган.

Бу тема сиёсий иқтисод фанида муҳим аҳамиятга эга. Ижтимоий капитални такрор ишлаб чиқариш темаси ўз ичига бевосита ишлаб чиқариш ва муомала процессларини олади. Бунда капиталистик такрор ишлаб чиқариш қонуниятлари, капиталистик жамият зиддиятларининг кескинлашуви, иқтисодий кризисларнинг муқаррарлиги, уларнинг меҳнаткашлар оммаси аҳволига таъсири ва социалистик революциянинг муқаррарлиги ҳақида гап юритилиши керак.

Сиёсий иқтисод фани тарихида биринчи марта Маркс ва Энгельс капиталистик такрор ишлаб чиқариш ва иқтисодий кризисларнинг моҳиятини илмий асосда кўрсатиб бердилар. Бу назарияни В. И. Ленин капитализмнинг юқори босқичи бўлган империализм мисолида янги факт ва материаллар асосида ривожлантирди.

Капиталистик экономиканинг тараққиёти ва ҳозирги замон капиталистик такрор ишлаб чиқаришнинг хусусиятлари КПСС Программасида, Партия XXIII съезди ҳужжатларида, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги муносабати билан чиқарилган КПСС Марказий Комитетининг Тезисларида ва ўртоқ Л. И. Брежневнинг КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг биргаликдаги тантанали мажлисида қилган «Социализм улуғ галабаларининг 50 йиллиги» ҳақидаги докладида ҳар томонлама характерлаб берилган.

Жамиятда кишилар яшамоғи учун албатта моддий неъматларни: озиқ-овқат, кийим-кечак, уй-жой ва бошқа нарсаларни узлуксиз ишлаб чиқариш зарур. Бу моддий неъматлар доимо истеъмол қилинади, ишлаб чиқариш воситалари эскира бошлайди, буларнинг ўрнини янги ишлаб чиқариш воситалари эгаллаши керак. Демак, кишилик жамиятида моддий неъматлар узлуксиз равишда қайта-қайта ишлаб чиқариб турилиши лозим. К. Маркс ибораси билан айтганда жамият истеъмол қила олмай туролмаганидек, у ишлаб чиқармай ҳам тураолмайди.

Жамиятда моддий неъматлар ишлаб чиқариш процессининг системали равишда қайтарилиб турилишига такрор ишлаб чиқариш дейилади.

Такрор ишлаб чиқариш процесси ўз ичига қуйидагиларни олади:

а) ижтимоий маҳсулотни (ишлаб чиқариш воситалари ва истеъмол буюмлари) такрор ишлаб чиқариш;

б) ишчи кучини такрор ишлаб чиқариш;

в) ишлаб чиқариш муносабатларини такрор ишлаб чиқариш.

Пропагандист ана шуларнинг моҳиятига қисқача тўхталиб, тингловчиларга тушунча бериб кетса, мақсадга мувофиқ бўлади.

Такрор ишлаб чиқариш икки хил, яъни оддий ва кенгайтирилган бўлади:

Оддий такрор ишлаб чиқариш деб ишлаб чиқариш процессининг илгариги ҳажмда такрорланишига айтилади. Бунда маҳсулотлар сарфланган ишлаб чиқариш воситалари ва шахсий истеъмол буюмларининг ўрнинигина қоплайди.

Кенгайган такрор ишлаб чиқариш деб ишлаб чиқариш процессининг кўпайган ҳажмда такрорланишига айтилади. Бу ҳолда жамиятда истеъмол қилинган моддий неъматлар ўрнини қоплабгина қолмай, балки ундан ташқари қўшимча ишлаб чиқариш воситалари ва шахсий истеъмол буюмлари ҳам ишлаб чиқарилади.

Пропагандист бу икки хил такрор ишлаб чиқариш ўртасидаги фарқни тушунтирганда, албатта ишлаб чиқаришда олинадиган қўшимча қиймат қандай мақсадларда фойдаланилишига эътибор бериши зарур.

Капитализмда товар муносабатлари умумий характерга эга бўлади, ижтимоий меҳнат тақсимоти кенгайиб боради ва ижтимоий ишлаб чиқариш процессида ҳар хил тармоқлар бир-бирига боғлиқ бўлади. Лекин бу боғлиқлик анархия, стихия ва рақобат кураши шароитида амалга оширилади.

Жамиятда маълум бир даврда, масалан, бир йил ичида ишлаб чиқарилган ҳамма моддий неъматлар массаси жами ижтимоий маҳсулотни ташкил қилади.

Жами ижтимоий маҳсулот қиймат жиҳатидан 3 қисмдан иборат: 1) Ишлаб чиқариш процессида ишлатилган ишлаб чиқариш воситаларининг (машина, ёқилғи, хомашё ва бошқалар) қиймати (c) 2) Ёлланма ишчи кучининг қиймати (v) ва ишчилар иш ҳақи. 3) Ишчиларни эксплуатация қилиш натижасида ҳосил бўладиган қўшимча қиймат. (m).

Жами ижтимоий маҳсулот қийматидан ишлаб чиқаришда истеъмол қилинган ишлаб чиқариш воситаларининг қиймати ажратиб олингандан қолган қисмлари янгидан ҳосил қилинган қийматни ташкил қилади ва бу миллий даромад деб юритилади.

К. Маркс жами ижтимоий маҳсулотни натурал жиҳатидан ҳам икки қисмга: ишлаб чиқариш воситалари ва истеъмол буюмларига бўлди. Шунга мувофиқ ижтимоий ишлаб чиқариш икки катта группага: ишлаб чиқариш воситалари ишлаб чиқарадиган тармоқлар ва истеъмол буюмлари ишлаб чиқарадиган тармоқларга бўлинади.

Пропагандист капиталистик жамиятдаги индивидуал ва ижтимоий капиталлар нимадан иборатлигини ва улар ўртасидаги боғлиқликни кўрсатиб ўтиши зарур.

Капиталистик корхоналар (завод, фабрика, шахта ва бошқалар)нинг ҳар бирини алоҳида олиб кўрганда индивидуал капитални ташкил қилади.

Ўзаро алоқада ва боғлиқ бўлган ҳамма индивидуал капиталлар йиғиндисига ижтимоий капитал деб аталади. Айрим капиталистик корхоналар ўртасида ҳар томонлама алоқа бўлади. Масалан, автомобиль саноати учун металл, резина ва бошқа материаллар зарур бўлса, металл ишлаб чиқариш учун темир руда, кўмир ва бошқалар зарурдир, руда ва кўмирни ер ости бойликларини қазиб олувчи саноат тармоғи етказиб беради. Бу мисоллардан кўриниб турибдики, индивидуал капиталларнинг ҳар бири бошқа капиталга нисбатан мустақил, лекин шу билан бирга улар бир-бирига боғлиқдир. Бу зиддият бутун ижтимоий капиталнинг такрор ишлаб чиқарилиши ва муомаласи жараёнида намоён бўлади.

Капиталистик ишлаб чиқариш анархияси ҳукм суриб турган шароитда икки группа тармоқлари ўртасида бир-бирига бозор орқали керак буюмларни етказиб беришни анализ қилиш мақсадида К. Маркс ўзининг «Капитал» асарининг II томида оддий ва кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришда жами ижтимоий маҳсулотни реализация шартлари схемасини ишлаб чиқди. Ижтимоий маҳсулотнинг реализация қилиниши товар формасининг пул формасига, пул формасининг янги товар формасига айланишидан иборатдир.

Бутун ижтимоий капиталнинг такрор ишлаб чиқарилиши ва муомаласи процессини анализ қилганда икки ҳолни фараз қилиш зарур: а) мамлакатдаги бутун хўжалик капиталистик асосда юргизилади; б) доимий капиталнинг ҳаммаси бир йил мобайнида истеъмол қилинади ва унинг қиймати тамомила ишлаб чиқарилган маҳсулотга кўчирилади.

Пропагандист оддий такрор ишлаб чиқаришда жами ижтимоий маҳсулотнинг реализация шартларини тушунтиришда К. Маркс схемасини келтириб, бу шартлар қуйидагилардан иборат эканлигини тушунтириши керак: 1) Биринчи бўлимнинг ўзгарувчан капитал билан қўшимча қиймат йиғиндиси (v+m) иккинчи бўлимнинг доимий капитал (c) қийматига тенг бўлишини; 2) Биринчи бўлим жами ижтимоий маҳсулоти (c—v+m) биринчи ва иккинчи бўлимларнинг доимий капиталлари қийматига тенг бўлишини; 3) Иккинчи бўлим жами ижтимоий маҳсулоти (c+v+m) биринчи ва иккинчи бўлимларнинг ўзгарувчан капиталлари билан қўшимча қийматлар йиғиндисига тенг бўлишини; шу шартлар мавжуд бўлгандагина оддий такрор ишлаб чиқаришни амалга ошириш мумкин бўлади. Оддий такрор ишлаб чиқариш процессида ҳосил этилган қўшимча қиймат (m) капиталистнинг эҳтиёжи учун тўла сарфланади, ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун бутунлай сарфланмайди.

Кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришда жами ижтимоий маҳсулотни реализация қилиш шартларини ҳам пропагандист К. Маркс схемаси асосида тушунтириб бериши зарур. Бу шартлар қуйидагилардан иборат:

1) Биринчи бўлимдаги ўзгарувчан капитал ва қўшимча қиймат йиғиндиси иккинчи бўлимнинг доимий капитал қийматидан катта бўлиши керак. 2) Биринчи бўлимдаги жами ижтимоий маҳсулот қиймати биринчи ва иккинчи бўлимларнинг доимий капиталлари қийматидан катта бўлиши керак. 3) Иккинчи бўлимдаги жами ижтимоий маҳсулот қиймати биринчи ва иккинчи бўлимлардаги ўзгарувчан капитал ва қўшимча қиймат йиғиндиларидан катта бўлиши керак; кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришни таъминлаш учун албатта ҳосил этилган қўшимча қийматнинг бир қисмини ишлаб чиқаришни кенгайтиришга сарфланиши керак ва бу процессга **капиталнинг жамғарилиши** дейилади. Капиталнинг жамғарилиши натижасида капиталнинг органик тузилиши, яъни доимий капиталнинг ўзгарувчан капиталга бўлган нисбати ўсиб боради. Капиталнинг жамғарилиши процессида ўзгарувчан капиталга қараганда доимий капитал тезроқ ўсади ва бунинг натижасида саноат резерв армиясининг миқдори кўпайиб боради.

Кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришда ишлаб чиқариш воситалари ишлаб чиқарадиган тармоқлар истеъмол буюмлари ишлаб чиқарадиган тармоқларга қараганда тезроқ ривожланади. Бу объектив иқтисодий қонун бўлиб, у К. Маркс томонидан очилган ва В. И. Ленин томонидан ривожлантирилган. Капитал органик тузилишининг ўсиши натижасида ишчилар сони кўпаяди ва ишчилар синфининг моддий аҳволи ёмонлашиб боради.

Кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришни анализ қилиш уни капитализмнинг асосий зиддиятини кескинлаштиришга олиб келишини ва капиталистик экономикада зарур пропорциялар ортиқча ишлаб чиқариш иқтисодий кризиси орқали стихияли равишда ўрнатилиши мумкинлигини кўрсатди. Капиталистик кенгайтирилган такрор ишлаб чиқариш иқтисодий кризислар натижасида систематик равишда узилиб туради. **Иқтисодий кризислар биринчи навбатда товарларни ортиқча ишлаб чиқаришда намоён бўлади.** Бу товарлар абсолют ортиқча бўлмасдан, балки уларни харид қилувчилар бўлган меҳнаткаш аҳолининг сотиб олиш қобилиятининг пастлигига нисбатан ортиқчадир. Ишлаб чиқарилган товарлар сотилмасдан касот бўлиб, складларда чириб кетади. Ишлаб чиқариш корхоналари тўла куч билан ишламайди, кўплари бекилиб қолади. Бунинг натижасида кўп меҳнаткашлар ишсиз бўлиб қолади. Истеъмол товарлари магазин, складларда тўлиб ётади, лекин кўпчилик меҳнаткаш оммаси ва уларнинг оила аъзолари оч қолади. Капиталистлар иқтисодий кризислар вақтида кўплаб товарларни куйдирадилар, сувга оқизиб юборадилар, лекин меҳнаткашга бермайдилар.

Ортиқча ишлаб чиқариш иқтисодий кризиси капиталистик жамиятнинг доимий йўлдошидир. Кризиснинг сабабчиси капитализмнинг асосий зиддияти. Бу зиддият капиталистик ишлаб чиқаришнинг ижтимоий характери билан ишлаб чиқарилган маҳсулотларни шахсий капиталистик формада ўзлаштириб олиниши ўртасидаги қарама-қаршиликдан иборат. Бу асосий зиддият ишлаб чиқаришда анархиянинг хукмронлик қилишида, пропорцияларнинг бузилишида ва ишлаб чиқариш билан истеъмол ўртасидаги қарама-қаршиликларда намоён бўлади.

Капиталистик такрор ишлаб чиқариш циклик характерга эга. Бир кризисдан иккинчи кризисгача бўлган давр цикл деб аталади. Цикл эса 4 фазадан: кризис, депрессия, жонланиш ва юксалишдан иборат.

Кризислар капитализмнинг асосий зиддиятини янада кескинлаштиради, унинг асосини бўшаштириб, барбод бўлиш кунини яқинлаштиради. **Кризис натижасида капитализмнинг асосий зиддиятининг кескинлашуви айниқса буржуазия билан пролетариат ўртасидаги қарама-қаршиликнинг янада кучайишида намоён бўлади.** Кризис вақтида капиталистлар ишчиларни корхоналардан оммавий равишда ҳайдай бошлайдилар. Масалан, 1957—1962 йиллар мобайнида АҚШ да тўла ишсизларнинг сони 36 процентга кўпайган. Кризислар биринчи навбатда меҳнаткаш оммасининг аҳволига бевосита таъсир қилади ва унинг бусиз ҳам оғир аҳволини янада оғирлаштиради. Лекин кризислар ишчилар синфини онгини ўстиради ва капитализмга қарши революцион курашни кучайтиришга олиб келади. Ишчилар томонидан иш ташлашлар йилдан-йилга кенгайиб боради. Бу фикрни тасдиқламоқ учун қуйидаги рақамларга эътибор берса кифоядир: 1957 йилда АҚШ да ишчилар томонидан иш ташлаш 16500 минг соатни ташкил қилган бўлса, 1959 йилда эса 69 миллион соатни ташкил қилган.

Пропагандист капиталистик жамиятда кризислар муқаррарлигини исботлаш билан бирга, ишлаб чиқариш воситаларига ижтимоий мулкка асосланган социалистик экономика илмий планлар асосида ривожланганлиги учун иқтисодий кризислар бўлмаслигини фактик материаллар асосида кўрсатиб бериши керак.

Бу машғулот бўйича тингловчилар билан суҳбатлашганда қуйидаги асосий темачалар юзасидан савол-жавоб олиб бориш тавсия қилинади.

1. Капиталистик такрор ишлаб чиқаришнинг моҳияти.
2. Оддий ва кенгайтирилган такрор ишлаб чиқариш.
3. Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг икки бўлими ва улар ўртасидаги фарқ.
4. Оддий ва кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришда маҳсулотни реализация (олди-сотди) қилиш шартлари.
5. Ортиқча ишлаб чиқариш иқтисодий кризислари ва уларнинг капиталистик жамиятда муқаррарлиги.
6. Кризислар ва капиталистик жамиятдаги зиддиятларнинг кескинлашуви.
7. Кризисларнинг меҳнаткашлар оммаси аҳволига таъсири.

К. ЮСУПОВ,
иқтисод фанлари кандидати, Низомий номли Давлат педагогика институти сиёсий иқтисод кафедрасининг мудири.

ГАЗЕТА ВА СТУДЕНТЛАР ҲАЁТИ

МАТБУОТ ОБЗОРИ

1970 йил 7 сентябрда В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университети ташкил топганига 50 йил тўлади.

Доҳиймиз В. И. Ленин Декрети асосида ташкил топган бу улкан илм даргоҳи ўтган йиллар давомида халқ хўжалиги учун 22 мингдан ортиқ юқори малакали кадрлар тайёрлаб берди. Ҳозирги пайтда университетнинг 12 факультетида неча минглаб йигит-қиз турли мутахассислик бўйича ўқимоқда. Биргина 1967—68 ўқув йилида факультетларнинг кундузги бўлимларига 1545 студент қабул қилинди. Бундан ташқари, яна кўплаб илм ихлосмандлари кечки ва сиртқи бўлимларда билим олмоқдалар.

Университет партия комитети, ректорати, комсомол ва касаба союз комитетлари органи бўлган «Тошкент университети» газетаси кўп сонли студентлар ҳаётини тўлақонли ёритиш, туғилаётган янгиликларни ёшлар ўртасида кенг оммалаштириш, таълим-тарбия ишлари савиясини янада юксалтиришда алоҳида роль ўйнамоқда. Интернационал дўстлик, тарбия мавзуида берилган қизиқарли корреспонденциялар, педагоглар суҳбати, ижодкор студентлар қаламига мансуб ҳикоя ва шеърлар, тақриз ва интермедиялар, университет ҳаётини акс эттирувчи фотолавҳалар ўқувчиларда катта қизиқиш туғдиряпти. Бу материаллар «Студентлар ҳаёти», «Янгилик», «Бизнинг талантлар», «Практика кундалиги», «Адабиёт саҳифаси», «Нафосат бурчаги» каби рубрикалар остида изчиллик билан бериб бориляпти.

Газетанинг 1968 йил 25 январь сонида студентлар илмий жамияти раиси В. Иофе билан суҳбат босилган. Унда ижтимоий фанлар бўйича Бутуниттифоқ студентлар конференциясида қатнашган университет талабаларининг илмий докладлари ҳақида гап боради. Конференцияда тарих факультети студенти А. Голованов «Тошкент тўқимачилик комбинати учун кадрлар тайёрлашда РСФСРнинг ёрдами», роман—герман факультети студенти Ж. Свержинская «Социалистик революциянинг ленинча назарияси», тарих факультети фалсафа бўлимининг студенти Б. Душаналиев «Ташсельмаш» заводида олиб борган социологик тадқиқотлари ҳақида доклад қилдилар. Бу маърузалар конференция аҳли томонидан юқори баҳоланганини мақолада таъкидланади.

Университет студентлари Иттифоқимизнинг бошқа шаҳарлари студентлари билан дўстлик иплари боғлаганлар. Газетанинг 1967 йил 18 декабрь сонида босилган бир саҳифа материал Томск университети студентларининг ҳаётидан ҳикоя қилади. Худди шу сонда шарқ факультети студенти Ж. Хазратқулов шарқшунос студентларнинг хорижий шарқ мамлакатларида ўтказаётган ўқув практикалари ва чет эллик студентлар билан ўрнатилган дўстлик ҳақида ёзган. Айни пайтда, газета чет мамлакатлардан келиб, Тошкент Давлат университетида илм олаётган студент ва аспирантларнинг ҳам мақолаларини тез-тез эълон қилиб турибди.

Газетада студентлар ижодига мансуб бўлган ҳикоя ва шеърлар, интермедия ва тақризлар ҳам тез-тез бериб борилади. Ўтган йилнинг 29 ноябрь, 1968 йилнинг 2 февраль сонлари адабиёт саҳифалари анча мазмунли ва ўқимишли чиққан. «Нафосат бурчаги» рубрикаси остида берилган ёш шоирлардан Эргаш Муҳамедов, Абдулла Шеров шеърларида янги ғоялар илгари сурилган.

Лекин газетанинг эътиборидан четда қолаётган темалар ҳам талайгина. Аввало берилаётган материаллар географияси анча тор. Студентлар ўртасида олиб борилаётган тарбиявий ишлар газета саҳифаларида ўз аксини тўла топмаяпти. Партия ва комсомол турмуши, ётоқхона ҳаёти, маиший хизмат ҳақидаги материаллар жуда ҳам кам. Университет 50 йиллигига оид материаллар тез-тез бериб борилиши, газета бу улкан илм даргоҳи тарихини яратиши керак.

Ҳозирги пайтда университетда дарс бераётган педагогларнинг кўпчилиги ёшлардир. Лекин, кекса педагогларнинг тажрибалари, суҳбатлари газетада кам босиляпти. Айни пайтда, университетда ишлаб турган турли тўгараклар фаолияти ҳам газета саҳифаларида ёритилмаяпти, танқидий материаллар камайиб кетган. Сиртқи ва кечки бўлим студентлари ҳаётидан газета саҳифаларида кўпроқ ёзиш керак. Уларга турли хил маслаҳат ва консультациялар бериб бориш лозим.

Бунинг учун газета активлар доирасини тағин ҳам кенгайтирса, турли хил конкурслар ўтказиб борса мақсадга мувофиқ бўлар эди.

ҚУРАМА тоғи тагида узунлиги 3,5 километрлик тоннель бунёд этилмоқда. «Главтоннельметрострой»нинг иккинчи тоннель отряди коллективи бу ишда пешқадамлик қилмоқда. Тоннель қурилишини шу йилнинг август ойида битказиш учун мусобақа тобора қизияпти. Суратда: пешқадам проходкачилардан В. Царюк (чапда) Н. Клюев, В. Шумилов ва Г. Маненков ўртоқлар.

В. Лейзерович фотоси. (ЎзТАГ).

ҲОВЛИ ТЎЙЛАРИ ЯҚИН

Пойтахтимизда бунёд этилаётган янги микрорайонларда кўплаб турар-жой бинолари кўкка бўй чўзмоқда. Бош план асосида қурилаётган бу кўркам бинолар шаҳар жамолини таниб бўлмас даражада ўзгартириб юборяпти.

13-микрорайонда сўнгги қисқа муддатда бир эмас, 5 та турар-жой биноси ва ошхона қўлдан чиқди. 15-микрорайонда ҳам бешта уй фойдаланишга топширилди.

Шуниси қувонарлики, бу объектларни қардош олиҳиммат қурувчилар бунёд этишмоқда. Улар орасида ленинградлик ва одессалик, донецклик ва львовлик, винницалик ва днепропетровсклик азамат, қўли гул бинокорлар ғайратини алоҳида таъкидлаб ўтмоқ керак. Улар белгиланган объектларни тез ва сифатли қўлдан чиқаришмоқда.

Шу кунларда 15-микрорайонда киевликлар 7-уйни, одессаликлар 1-уйни, ленинградликлар эса 15 ва 19-уйларни қуриб битказиш арафасида туришибди. Сўнгги пардозлаш ишлари тугалланай деб қолди.

Тошкент аҳолисининг яна кўп қисми ҳа демай янги уйларга кўчиб ўтишади, ҳовли тўйлари ўтказишади. Улар қардошларимиз туҳфасидан беҳад миннатдорлар.

Шунингдек, мавжуд микрорайонларда аҳолига қулайлик туғдириш мақсадида почта, дорихона, магазин ва бошқа маданий-маиший бинолар ҳам қуриляпти. Қардошларимиз ҳовли тўйларини бундан ҳам кўпайтиришга интилмоқдалар.

Ҳ. ИЛҲОМОВ.

ШИФОКОРЛАР ЧОРВАДОРЛАР МЕҲМОНИ

Тошкентлик шифокорлар совхозга меҳмон бўлиб келганлиги ҳақидаги хабар бир зумда тарқалди. Ўрта Чирчиқ районидаги «Октябрь» бўрдоқичилик совхози ишчилари медик олимлар билан бўладиган учрашувга ошиқишарди.

Шифокорлар, дастлаб совхознинг касалхонасини бориб кўрдилар. Беморларни кўздан кечирдилар. Палата врачларига ва ҳамшираларига диагноз қўйиш бўйича фойдали маслаҳатлар бердилар.

Кечки томон эса чорвадорлар совхоз клубига тўпландилар. Қизғин савол-жавоб бошланиб кетди. Совхоз ишчилари ўзларини қизиқтирган саволлар билан олимларга мурожаат қилишар, шифокорлар эса мумкин қадар атрофлича жавоб беришга ҳаракат қилишарди. Айниқса, юрак, ошқозон, буйрак ва бошқа касалликларнинг олдини олиш ва уларни даволаш юзасидан берилган саволларга батафсил жавоблар олинди.

Профессорлардан А. Хўжаев, Р. Худойбердиев, доцентлардан Б. Охунжонов А. Жабборовлар беморларни даволаш соҳасида тўпланган бой тажрибалари билан ўртоқлашдилар.

И. ФОЗИЛОВ.

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

ЙЎЛОВЧИГА ҲУРМАТ ШУМИ?

Шота Руставели кўчасидаги автостанция кейинги вақтда йўловчиларнинг талаблари даражасида кенгайтирилди.

Автобус тўхташ майдонлари асфальт қилинди. Бу ерда узоқ сафарга чиқувчи йўловчиларнинг дам олишлари учун шароитлар яратиб берилди. Қайси машина қайси маршрутга жўнаш жойлари алоҳида номерлар билан белгилаб қўйилди. Диспетчерлар эса қайси маршрутга қаердан қай вақтда кетиши ҳақида микрофон орқали йўловчиларни хабардор қилиб туришади.

Бу яхши албатта. Лекин ҳар тўкисда бир айб, дегандек автостанция ходимлари ана шу шароитга мос равишда хизмат кўрсатиша олмаяпти. Баъзан, автостанциянинг ўзбошимча ходимлари йўловчиларга нисбатан ҳурматсизларча муносабатда бўлишмоқда.

Даъвомизнинг исботи учун яқинда бўлиб ўтган бир воқеани айтиб ўтмоқчимиз. Пискентга боришимиз керак эди. Кассир аёлдан:

— Автобус соат нечада бўлади? — деб сўрадик.

— Одам ҳам шунча эзма бўладими, мен сизга айтдим-ку, уч яримда бўлади деб,—жеркиб ташлади у.

— Ҳозир соат 2 бўлса, нега бунча кеч келади. Ахир, графикда ҳар 50 минутда автобус келиб туриши ёзиб қўйилган-ку.

— Графикка кўп нарса ёзилган. Гапни чўзманг, уч яримда келади, дедимми, гап тамом. Шу сабабли билетингизга вақтни ҳам кўрсатмадим, — шундай деди-да, кассир аёл ўрнидан туриб буфет томон йўл олди.

Шундай қилиб, бир ярим соат автобус кутдик. Кутганимиз-ку майли, лекин ҳангоманинг қизиғи кейин чиқди. Бир маҳал микрофондан: «Тошкент—Пискент автобуси 3-майдончада бўлади. Йўловчилар марҳамат, машинага чиқишингизни сўраймиз» деб чақириб қолишди. Бири мудраб, бири газета ўқиб, баъзилари суҳбат қуриб ўтирган йўловчилар 3-майдончага чопишди. Афсус, қани автобус? Йўловчилар бир-бирларидан суриштиришарди.

Шу зайлда орадан яна 15 минут ўтди. Бир вақт микрофондан яна: «Тошкент—Пискент автобуси 4-майдончада бўлади. Пассажирлар марҳамат» деган овоз эшитилди. Йўловчилар «гув» этиб 4-майдонга чопишди. Лекин, автобусдан бу ерда ҳам нишон йўқ эди. Орадан яна 10 минут ўтгач, микрофондан: «Пискентга борувчи йўловчилар марҳамат қилиб, 1-майдончага келишларингизни сўраймиз» деб таклиф қилишди. Бироқ, бу майдончада ҳам автобус йўқ эди.

Хуллас, микрофонда йўловчиларни у майдон билан бу майдонга «машқ» қилдираверib тинкани қуритишди.

Ниҳоят, соат 3 дан 40 минут ўтганда «90-90 ТШБ» автобус келиб тўхтади. Автобус кутавериб фиғони кўтарилган йўловчилар автобусни ўртага олиб кетишди. 37 йўловчига мўлжалланган автобусга 60 киши урингандан кейин буёғи қандай бўлганлигини тасаввур қилиб кўринг.

5-10 минутлик йўл бўлса-ку, бошқа гап, бир ярим соатлик йўлни шу зайлда босиб ўтиш эса йўловчилар учун қийин, албатта. Йўловчиларга ҳурмат шуми? Бу ҳақда автостанция раҳбарлари ўйлаб кўришлари керак.

Х. СОДИҚОВ,
ишчи.

РЕВОЛЮЦИЯ МАНИФЕСТИ

Дунёни революцион тарзда ўзгартирувчи фан бўлган илмий коммунизмнинг биринчи программ ҳужжати — «Коммунистик партия манифести»нинг эълон қилинганлигига 120 йил бўлди. «Комманифест»нинг 120 йиллиги пролетариатнинг буюк доҳийси Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллигига катта тайёргарлик кўрилаётган бир вақтда нишонланмоқда.

XIX асрнинг 40-йилларида К. Маркс ва Ф. Энгельс ишчиларнинг коммунистик онглиги учун қизғин кураш олиб бордилар ҳамда немис, француз ва инглиз социалистлари билан мустаҳкам алоқа ўрнатишди. Ўша вақтларда Маркс ва Энгельс сиёсий ҳаракатларга ҳам иштирок этиб, зиёлилар ўртасида ўз тарафдорларини тўплай бошладилар. «Адолатлилар союзи»га ўз таъсирларини ўтказдилар. Маркс ва Энгельснинг «Чин социализм»га, прудонизмга, бакунизмга ва бошқа майда буржуа оғмачиларга қарши олиб борган курашлари илғор ишчиларга илмий социализм назариясини тушунишга яқинлашиш имкониятини берди. 1847 йилнинг охирига келиб «Адолатлилар союзи» ўз сафига немис ишчиларининг вакилларинигина эмас, балки бошқа миллат ишчиларининг вакилларини ҳам бирлаштирди. 1847 йил ёзида «Адолатлилар союзи»нинг Лондон конгрессида союзни «Коммунистлар союзи» деб ўзгартиришга қарор қилинди. «Барча кишилар биродардир» деган дудмал шиор ўрнига «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган шиор қабул қилинди. Ўша даврдан бошлаб бу шиор пролетар интернационализми буюк принципини ифода этиб, жаҳон пролетариатининг капиталистик қулликка қарши курашининг жанговар шиори бўлиб баралла янграмоқда. Лондон конгресси Карл Маркс ва Фридрих Энгельсдан союзга киришни, уни қайтадан ташкил этишга ёрдам бериш ҳамда улардан союзнинг программасини ҳам тайёрлаб беришни сўради. Союзнинг биринчи прогаммаси «Коммунизм принципи» номи билан Энгельс томонидан ёзилди. Сўнг Маркс билан Энгельс бригаликда «Коммунистик партия манифести»ни ёздилар. Коммунистлар союзининг программаси тариқасида майдонга келган «Коммунистик партия манифести» ишчилар синфи ва унинг партиясининг коммунизм учун курашининг жанговар ҳужжатига айланди.

Маркс ва Энгельс томонидан яратилган «Коммунистик партия манифести» диалектик материализм принципларига асослангандир. Бу асарда улар кишилик жамияти ривожланишини чуқур илмий ва изчил материалистик асосда баён этдилар. Капиталистик жамиятнинг вужудга келиши, ривожланиши ҳамда ҳалок бўлишининг муқарралигини биринчи бўлиб кўрсатиб бердилар. Улар капиталистик жамиятда буржуа мулкчилигини, буржуа эркинлигини, буржуа оиласи ва никоҳини, буржуа миллатчилигининг реакцион моҳиятини фош қилиб ташладилар.

«Коммунистик партия манифести»нинг асосий ғояси капитализм ҳалокатининг ва социалистик революция ғалабасининг муқаррарлигини кўрсатиб беришдан иборат бўлди. Маркс ва Энгельс пролетариатнинг капитализм тузум гўркови ва янги жамият ижодкори эканини илмий асосда кўрсатиб бериб, бу билан буюк революцион таълимот яратдилар.

В. И. Ленин «Коммунистик партия манифести»нинг буюк оламшумул-тарихий ролини характерлаб бундай деб ёзди: «Бу кичкина китобча анча томларга арзийди. Бу китобча маданий дунёнинг уюшган ва курашаётган пролетариатини то ҳозиргача руҳлантириб ва ҳаракатлантириб келмоқда». Фридрих Энгельс «Коммунистик партия манифести»нинг барча ишчилар синфининг кураш программасига айланганлигини таъкидлаб, манифестнинг инглизча нашрига ёзган сўз бошида бундай деган эди: «Шундай қилиб манифестнинг тарихи кўп даражада ҳозирги замон ишчилар ҳаракатининг тарихини акс эттиради. Ҳозирги вақтда манифест, шубҳасиз бутун социалистик адабиёт ичида энг кўп тарқалган ва энг интернационал асар бўлиб, Сибирдан тортиб, Калифорниягача миллион-миллион ишчилар томонидан танилган умумий программадир».

«Комманифест»да Коммунистик партиянинг раҳбарлик роли тўғрисидаги қоида ҳам умумий тарзда илгари сурилган. «Коммунистлар — деб ёздилар Маркс ва Энгельс, — ишчилар синфининг энг илғор ва курашда изчил синфидир. Пролетар партиясининг асосий мақсади буржуазиянинг ҳукмронлигини ағдариш ва пролетариат томонидан ҳокимиятни қўлга киритишдан иборатдир».

«Коммунистик партия манифести»да, илмий коммунизм назариясининг вужудга келишида Маркс буюк роль ўйнади. «Маркс — доҳий, — деб ёзади Энгельс, — бизлар жуда истеъдодли кишилар эдик, холос. Агар у бўлмаганда эди, назариямиз асло ҳозирги ҳолига келмаган бўлар эди. Шу сабабдан бу назарияни унинг номи билан айтишимиз жуда тўғри».

«Манифест»да коммунистлар ҳамма вақт, ҳамма шароитда реакцион тузумга қарши олиб борилаётган ҳаракатни қўллаб-қувватлайдилар, — деб таъкидланган эди. Маркс ва Энгельс бу асарда илгари сурган пролетариат ватанпарварлиги тўғрисидаги қоидалар ҳозирги кунда ҳам ғоят катта аҳамиятга эга. Буржуа идеологиясига қарши Маркс ва

К. МАРКС ТУҒИЛГАН КУННИНГ 150 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Энгельс ўша вақтнинг ўзида қандай курашган бўлсалар, ҳозирги кунда ҳам шундай қаттиқ кураш олиб борилмоқда: Маркс буржуа идеологиясига ва турли хил ревизионистик-догматик оқимларга қарши курашиш намунасини кўрсатди.

Энгельс «Комманифест» асосан Маркснинг буюк ижоди эканлигини таъкидлаб ўзини жуда камтарин тутиб бундай деб ёзган эди: «Гарчи манифест иккимизнинг асаримиз бўлса-да, манифестнинг мағзини ташкил қилган асосий қоида Маркснинг ижоди эканлигини айтишни бурчим деб биламан».

Маркс ва Энгельс бу асарда пролетариат ўзининг чинакам ватанига эга бўлмоғи учун, аввало, сиёсий ҳокимиятни қўлга киритмоғи, миллий синф даражасига кўтарилмоғи, миллат бўлиб ташкил топмоғи керак деб алоҳида таъкидладилар. Шунингдек, улар миллий масалани ҳал қилишнинг асосий қоидаларини белгилаб бердилар. Пролетариатнинг ғалаба қозониши ва эксплуатациясиз жамиятнинг ташкил топиши билан миллий зулмга барҳам берилади.

Шундай қилиб, Маркс ва Энгельс «Комманифест»да ишчилар синфи қўлига ғоявий қуролни — илмий коммунизм назариясини бердилар. Бу асар ижодий марксизмнинг классик намунасидир. Манифестда илгари сурилган асосий ғоялар Маркс ва Энгельс томонидан ёзилган кейинги асарларида, яъни «Францияда синфий кураш», «Луи Бонапартнинг XVIII — Брюммери», «Германияда революция ва контрреволюция» каби асарларида янада ривожлантирилди.

1848 йилги революция мағлубиятга учрагандан сўнг, Европада реакция тантана қилди. Ўз сафида 400 дан ортиқ аъзоси бўлган «Коммунистлар союзи» эса полициянинг тинтуви ва суд процесси натижасида заифлашиб қолди ва 1852 йили тугатилди.

Манифестнинг революцион ғоялари эса яшайверди ва ҳозирги кунда ҳам яшамоқда.

«Комманифест»да коммунизмга биринчи марта назарий асос берилиб, коммунизм мақсадлари белгилаб берилган бўлса, давримизнинг коммунистик манифести бўлган КПСС Программасида эса коммунистик жамият қуришнинг конкрет ва илмий жиҳатдан асосланган плани ишлаб чиқилди. «Комманифест» нашр этилган давр билан КПСС Программаси қабул қилинган давр ўртасида катта фарқ бор. «Комманифест» қабул қилинган вақтда капитализм ривожланаётган ва илмий коммунизм эса энди дунёга келган эди. Эндиликда капитализм эса ўзининг учинчи умумий кризисини бошидан кечирмоқда.

Социализм эса ер шарининг катта бир қисмида тантана қилди.

Маркс, Энгельс «Коммунистик партия манифести»да Европада коммунизм шарпаси оралаб юрганлигини ёзган эдилар.

Эндиликда бу гап айтилганига 120 йил бўлди. Шу йиллар ичида коммунизм шарпагина бўлиб қолмасдан, балки бутун Европа, Осиё, Латин Америкасида қудратли куч сифатида империализмга қарши кураш олиб бормоқда. Бутун дунёда мавжуд бўлган 88 коммунистик ва ишчи партиялар ўз сафига 50 миллиондан ортиқ курашчини жипслаштириб, коммунизм ва тинчлик учун астойдил кураш олиб бормоқда.

Марксизм-ленинизмнинг қудратли таълимоти асосида ғалаба қозонган Октябрь социалистик революцияси дунёни революцион тарзда ўзгартириб юборди. Октябрь революциясидан сўнг вужудга келган қудратли жаҳон социалистик системаси империалистик системага берилган иккинчи қудратли зарба бўлди. Натижада империализм тарихий тараққиётнинг тобора ўлиб, чириб бораётган синфига айланди. Жаҳон социалистик системаси эса олға қараб ривожланиб, янги-янги ғалабаларни қўлга киритиб бормоқда.

Жаҳон революцион процессининг Маркс олдиндан айтиб берган қудратли кучларидан бири — тараққий этган капиталистик мамлакатлар ишчилар синфининг империализмга қарши олиб бораётган курашлари ҳам тобора ўткирлашиб бормоқда. Империализм мустамлакачилик системасини абадий тугатиш учун олиб борилаётган миллий-озодлик ҳаракати ҳам эндиликда янги чўққига қадам қўйди. Эришилган сиёсий мустақилликни тўла мустаҳкамлаш, иқтисодий мустақилликка эришиш йўлида кураш олиб бораётган, ривожланаётган мамлакатлар халқларининг империализмга қарши курашлари ҳам қудратли жаҳон социалистик системаси томонидан ҳамиша қўллаб-қувватланиб турилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги ҳақидаги Тезисларида кўрсатиб ўтилганидек, эндиликда марксизм-ленинизм бутун дунёдаги меҳнаткаш омманинг кураш байроғи бўлиб қолди, коммунистик ҳаракат давримизнинг энг қудратли сиёсий кучига айланди. Бу эса «Коммунистик партия манифести»нинг амалдаги тантанасидир.

Р. НОРЖИГИТОВ,
доцент.

САВДО ВА УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШНИ ЯНАДА ЯХШИЛАЙЛИК

Аҳолига савдо хизматини яхшилаш соҳасида юбилей йилида шаҳар савдо ташкилотлари катта ютуқларга эришишди. Ўтган 1967 йил товар обороти плани 105,1 процент қилиб бажарилди, аҳолига кўзда тутилганидан 36,2 миллион сўмлик кўп маҳсулот сотилди.

Зилзила натижасида кўп магазинлар вайрон бўлди. Лекин, шунга қарамай савдо хизмати кўрсатиш ишлари намунали уюштирилди. Қисқа вақт ичида янги магазинлар, савдо шохобчалари очилди. 1967 йилнинг ўзидагина 150 га яқин магазин ва ўнлаб кичик дўконлар очилди. Аҳолини гўшт, ёғ, кондитер, балиқ, сут, сабзавот ва бошқа маҳсулотлар билан таъминлашда кўпгина ишлар қилинди.

Савдо шохобчаларида ўз ишининг кўплаб жонкуярлари ишлашяпти. Коммунистик меҳнат бригадалари ва зарбдорлари, савдо аълочилари сафи ҳам тобора кенгайиб бормоқда. Ҳозирда шаҳар савдо ташкилотларида 279 коммунистик меҳнат бригадаси бўлиб, уларда 16 мингдан ортиқ киши меҳнат қиляпти. Ўтган йили биринчи марта мактаб-магазин очилди. Бунда 75 йигит-қиз ҳам ўқиб, ҳам ўрганди.

Аҳолини ёз ноз-неъматлари билан таъминлаш ҳам аввалги йиллардагига қараганда анча яхши, бу соҳадаги барча кўрсаткичлар бўйича план ортиғи билан адо этилди.

Ленин, ҳали ҳам шаҳарда савдо қоидаларини бузиш, аҳоли ҳақидан уриб қолиш, алдаш, камёб маҳсулотларни савдога чиқармаслик, санитария қоидаларига ва иш соатига риоя қилмаслик каби ҳоллар учраб туради. Бундай ярамас ҳолларга қарши қаттиқ кураш олиб борилялти. Жойларда ўз-ўзини контрол қилиш ишлари кучайтирилмоқда, савдо қоидаларини бузганлар торг Советларининг кенгайтирилган йиғилишларида жазоланмоқдалар.

Яқинда бўлиб ўтган шаҳар савдо ходимлари активида шаҳар савдо бошкармаси бошлиғи **С. Орипов** ана шулар ҳақида гапирди.

Музокарада сўзга чиққан Куйбишев райпишчеторги директори **З. Ҳусанов**, «Ташпромторг»га қарашли «Шарқия» 2-комсомоллар магазини директори **Йўлдошев**, Киров райпишчеторгига қарашли чакана-улгуржи магазин комсомол ташкилотининг секретари **Қирғизбоева**, «Ташхозкультторг» партия ташкилотининг секретари **Муҳамедов**, «Таштекстильшвейторг» директори **Т. Мирсаидов** ва бошқа ўртоқлар аҳолига савдо хизмати кўрсатиш ишларини янада яхшилаш соҳасида ўз фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашдилар.

Савдо ходимлари бешйилликнинг учинчи йили топшириқларини муддатидан олдин бажариш ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб совғалар билан кутиб олиш ниятида 1968 йил учун оширилган мажбуриятлар олдилар.

* * *

Кейинги йилларда пойтахтимизда умумий овқатланишни яхшилаш юзасидан бирмунча ишлар қилинди. Ошхоналар, кафелар сони кўпайди, янгидан ресторанлар очилди. Шаҳарнинг умумий овқатланиш корхоналарининг ходимлари аҳолига хизмат кўрсатиш учун куч ва ғайратларини аямасдан меҳнат қилдилар.

Шу туфайли ҳам ўтган йили шаҳар бўйича товар обороти планы ортиғи билан бажарилди. Пландан ташқари анча кўп маҳсулот сотилди. Бир сўз билан айтганда, шаҳар халқи умумий овқатланиш корхоналарининг хизматидан кўпроқ фойдалана бошладилар.

Куни кеча бўлиб ўтган шаҳар умумий овқатланиш корхоналари ходимларининг актив йиғилишида аҳолига ҳар тарафлама намунали хизмат кўрсатиш учун яна нималарга эътибор бериш кераклиги, умумий овқатланиш соҳасида эришилган ютуқларни мустаҳкамлаш билан бирга камчиликларни тугатиш юзасидан кўриладиган тадбирлар ҳақида ҳам маслаҳатлашиб олинди.

Актив йиғилишида Октябрь, Куйбишев районларидаги ошхоналар трестларининг ишни ташкил этишдаги ибратли тажрибалари алоҳида уқдириб ўтилди. Бу районлардаги кўпгина ошхоналарда кишиларга хилма-хил, сифатли таомлар етказиб берилади. Ошхона, кафе, ресторанлар хизматидан аҳоли мамнун бўлмоқда. Корхоналар беш кунлик иш ҳафтасига ўтгач, умумий овқатланишни қайта ташкил этиш юзасидан ҳам зарур тадбирлар кўрилди. Кўпгина ошхона, кафелар янгичасига ишлай бошлади. Актив йиғилишида «Ташсельмаш» заводи ҳузуридаги ошхонанинг намунали хизмати алоҳида кўрсатилди.

«Ташсельмаш», «Таштекстильмаш», электрокабель, ремонт-механика, трактор-йиғув заводларининг ошхоналарида умумий овқатланишни ташкил қилиш яхши йўлга қўйилган.

Актив йиғилишида доклад қилган шаҳар умумий овқатланиш бошқармасининг бошлиғи **А. Сутягина** ва музокарада сўзга чиққан ўртоқлар шу соҳадаги қатор камчиликларни ҳам айтиб ўтдилар.

Кўпгина шаҳар корхоналарининг ошхоналари жумладан, ишни яхши ташкил этмаётирлар. Бунга Киров ошхоналар трестига қарашли компрессор, радио деталлари заводларининг ошхоналари мисол бўла олади.

Ўтган йили мавжуд умумий овқатланиш корхоналари тармоқларини кенгайтириш, янгидан ошхоналар қуриш соҳасида кўпгина ишлар қилинди. 95 ошхона капитал ремонтдан чиқарилди, янги йил арафасида 600 ўринли «Гулистон» ресторани ишга тушди. Бироқ, булар аҳолининг ўсиб бораётган талабини тўла қондирмайди. Айниқса, Чилонзор районида умумий овқатланиш корхоналари қуриш суст боряпти. Савдо марказида умумий овқатланиш корхонаси комплекси қурилиши тўрт йилдан буён охирига етказилмаётир. Айрим ошхоналарда шароит мавжуд бўлишига қарамасдан хизмат кўрсатиш маданияти паст.

Шаҳарда 19 та холис хизмат кўрсатиш бюроси бор. Бироқ уларнинг иши ҳозирча кўпчиликка маъқул бўлмаётир.

Бу йил аҳолига хизмат қилишнинг янги-янги усулларидан фойдаланиш жумладан, кўплаб кулинария магазинлари очиш зарур. Аҳолига сифатли таом етказиб бериш уларнинг биринчи даражали бурчи бўлиб қолиши керак. Шунингдек, трестлар ҳузуридаги кулинария ҳунари мактаблари ишини ҳам кескин яхшилаш зарурлиги айниқса, мактаб ошхоналарига эътиборни кучайтириш, мактаб ўқувчиларига эса арзон ва сифатли таомлар тайёрлаб бериш учун ҳар бир имкониятдан фойдаланиш зарурлиги йиғилишда айтиб ўтилди.

ИҚТИСОДИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ

ЎРТА-ЧИРЧИҚ. Райондаги «Коммунизм» колхозида яқинда иқтисодий конференция бўлиб ўтди. Конференцияга хўжаликнинг механизаторлари, звено бошлиқлари, бухгалтерия ходимлари, миришкор деҳқонлари ва активлари таклиф этилди. Йиғилишда ўтган қишлоқ хўжалик йили якунлари ва келгуси йилда мўл ҳосил етиштириш масаласи муҳокама қилинди.

З. ЙЎЛДОШЕВ.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР
ОДАМЛАР
ВОҚЕАЛАР

ВАТАНПАРВАРЛАРНИНГ МУВАФФАҚИЯТЛАРИ

ХАНОЙ, 28 февраль. (ТАСС). Америка — Сайгон қўшинлари ва Америкага қарам мамлакатларнинг қўшинлари билан бўлган жанглар натижасида шу йил 29 январдан 26 февралгача бўлган вақт ичида Халқ озодлик қуролли кучлари ва Жанубий Вьетнам халқи жуда катта муваффақиятларга эришдилар. Улар душман солдатлари ва офицерларидан 90 мингдан кўпроқ кишини, жумладан Америка қўшинларининг ва Америкага қарам мамлакатлар қўшинларининг 20 мингдан кўпроқ солдатини сафдан чиқардилар. Бу маълумотлар Жанубий Вьетнам Халқ озодлик қуролли кучлари қўмондонлигининг шу йил 26 февралдаги учинчи махсус ахборотида кўрсатиб ўтилди. Бу ахборотни ВИА агентлиги Озодлик агентлигининг маълумотларига асосланиб, эълон қилди.

Озодлик кучлари қўмондонлигининг ахборотида жумладан, шу нарса қайд қилинганки, 30 кун давом қилган жанглар натижасида озодлик кучлари ва Жанубий Вьетнам халқи душманнинг 3 та бронетанк полкини, 39 та пиёда қўшин батальонларини ва 120 та ротасини тор-мор келтирдилар, 1800 тадан кўпроқ самолётни, 1300 та танк ва бронетранспортерни ҳамда бошқа кўпгина ҳарбий техника ва яроғ-аслаҳаларни яксон қилдилар.

Жанубий Вьетнам ватанпарварлари душманнинг 45 та аэродромини ва ҳарбий базаларини тўпга тутиб, уларнинг устига миномёт ва ракеталар ёғдириб, душманнинг кўпгина истеҳкоми районларига, душман дивизиялари ва корпуслари штабларига ҳужумлар қилиб, катта моддий зарар етказдилар.

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМ. Озодлик армияси отрядлари томонидан озод қилинган районлардан бирининг аҳолиси жангчи ватанпарварларни қутламоқда.
ВИА—ТАСС фотоси.

Гуэ ҳимоячиларининг мардлиги

ХАНОЙ, (ТАСС). Гуэ шаҳридаги Миллий озодлик кучлари отрядлари ва халқ лашкарлари 24 февралда душманга зарба бердилар. Душман авиация ва артиллерия ёрдамида уч батальон аскар билан ватанпарвар қуролли кучларнинг позицияларига қарши ҳужум қилган эди. Вьетнам информация агентлиги Озодлик агентлигининг маълумларига асосланиб шу тўғрида хабар берди. Душманнинг қарши ҳужумини даф қилиш вақтида найзабозлик жанги ҳам бўлди. Шиддатли жанглар натижасида 24 февралнинг ўзида душманнинг 350 дан ортиқ солдат ва офицери сафдан чиқарилди, 8 бронетранспортерга шикаст етказилди.

21 февралдан тортиб 24 февралгача тўрт кун ичида Гуэда олиб борилган жангларда душман солдат ва офицерларидан жами 1.000 га яқин киши ўлдирилди ва ярадор қилинди. Буларнинг кўпчилиги Америка солдат ва офицерларидир. 16 бронетранспортер, 6 ҳарбий кема ва баржа ишдан чиқарилди, душманнинг икки самолёти уриб туширилди.

БУДАПЕШТ. Халқ Венгрияси пойтахтида яна бир янги турар-жой квартали ана шундай бунёдга келяпти. Сиз суратда кварталнинг Лакатош кўчаси атрофида қурилган янги биноларни кўриб турибсиз.
МТИ—ТАСС фотоси.

ИКП ВА ГБСП ДЕЛЕГАЦИЯЛАРИ ЎРТАСИДА МУЗОКАРАЛАР

РИМ, (ТАСС). Италия Компартияси ва Германия Бирлашган социалистик партиясининг делегациялари қуйидагиларни таъкидладилар: империализмнинг агрессивлиги авж олганлиги муносабати билан коммунистик ва ишчи партияларнинг халқаро бирлиги ҳамда ҳамкорлигини кучайтириш ва барча антиимпериалистик кучлар билан ҳамкорлигини кенгайтириш зарур. Ҳар иккала партия Будапештда маслаҳат учрашувининг ўтказилишини табриклайди. Римда ҳар иккала партия делегацияларининг музокаралари тамом бўлганидан кейин эълон қилинган ахборотда шу гаплар айтилади.

Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси ва Марказий Комитет секретари Пауль Фернер бошчилигидаги ГБСП делегацияси Италия Компартияси Марказий Комитетининг таклифига биноан 14 февралдан 26 февралгача Италияда бўлди ва шу вақт ичида Италия Компартиясининг Бош секретари Луиджи Лонго бошчилигидаги Италия Компартияси делегацияси билан учрашди.

Ҳар иккала партиянинг делегациялари қуйидагиларни уқтириб ўтдилар: Италиянинг ГДР ни дипломатик йўл билан таниб, Италия билан Германия Демократик Республикаси ўртасидаги муносабатларни нормаллаштириш Европа давлатлари ўртасидаги кенг ҳамкорликка халақит бераётган ғовларни бартараф қилиш ишига, коллектив хавфсизлик системасини вужудга келтириш ишига қўшилган муҳим ҳисса бўлар эди.

ИНТЕРВЕНТЛАРНИНГ ВАҲШИЙЛИГИ

НЬЮ-ЙОРК, (ТАСС). Америкалик интервенциячиларнинг напалм бомбалари ташлаб, Жанубий Вьетнам шаҳарларини ваҳшиёна бомбардимон қилаётганлиги, одамлар яшайдиган кварталларни «йўқ қилиб юбориш» ниятида уларни тўп ва миномётлардан ўққа тутилаётганлиги натижасида Жанубий Вьетнам тинч аҳолиси ўртасида жуда кўп киши ҳалок бўлмоқда. Газеталарда босилган дастлабки ҳисобларга қараганда, ўлдирилган ва ярадор бўлган аёллар, болалар ва кексалар бир неча ўн минг кишига етган.

«Нью-Йорк таймс» газетасининг мухбири Бернард Уэйнрауб Жанубий Вьетнамдаги касалхона ва госпиталлар бомбардимон қурбонлари билан лиқ тўлди, деб ёзади. Мухбир Меконг дельтасидаги Кантхо касалхоналаридан бирида бўлган. Мухбир напалм бомбаларидан куйган, шрапнель, мина ва ўқлардан жароҳатланган кексалар, болалар ва хотин-қизлар касалхонага тўхтовсиз келтирилаётганлигини хабар қилади.

Гуэда мағлубиятга учраган америкалик интервенциячилар шаҳарнинг уй-жой кварталларига жуда қаттиқ ҳужум қилдилар. «Нью-Йорк таймс» газетасида босилган хабарда шаҳар харобага айланганлиги, шаҳардаги биноларнинг қарийб тўртдан уч қисми яксон қилинганлиги кўрсатилади.

АГРЕССОРЛАРНИНГ МУДҲИШ ПЛАНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК. Қўшма Штатлар, деб хабар беради ЮПИ агентлиги, яқин вақт ичида ВДР территориясини бомбардимон қилишни анча кенгайтирмоқчи. Вьетнам Демократик Республикасига қарши ҳаво урушини янада кучайтириш бомбардимон қилишларни кучайтиришнигина эмас, балки бомбардимон қилинадиган жойларни кўпайтиришни ҳам назарда тутади. Бомбардимон қилинадиган жойларни янада кенгайтириш рўйхатини ҳарбийлар ҳозирдаёқ тайёрлашган ва президент Жонсон уни маъқуллаган. (ТАСС).

МАКАРИОС ЯНА КИПР ПРЕЗИДЕНТИ ҚИЛИБ САЙЛАНДИ

НИКОЗИЯ. Архиепископ Макариос яна Кипр Республикасининг президенти қилиб сайланди. Бу ерда бўлиб ўтган президент сайлови вақтида у сайловчиларнинг мутлақ кўпчилик овозини олди. Кипр информация хизмати ана шуни хабар қилди. (ТАСС).

451-ОГОҲЛАНТИРИШ

ПЕКИН, 28 февраль. (ТАСС). Американинг икки самолёти 27 февралда (бири соат 8 дан 40 минут ўтганда, иккинчиси 11 дан 17 минут ўтганда) Хитойнинг ҳаво чегарасини бузди. Шу муносабат билан Хитой Халқ Республикаси ташқи ишлар министрлигининг вакили 451-марта жиддий огоҳлантирди. Синхуа агентлиги шу ҳақда хабар берди.

ЯПОНИЯДАГИ ЗИЛЗИЛА ҚУРБОНЛАРИ

ТОКИО. (ТАСС). Кюсю оролида қаттиқ зилзила бўлганлиги натижасида ўтган ҳафта Эбино ва Иосимацу шаҳарларидан кўчириб олиб кетилган 15 минг киши мазкур шаҳарларда ер қимирлаш давом этаётганлиги сабабли уйларига қайтиб кела олмаётирлар.

Фақат Миядзаки ва Кагосима префектуралари аҳолисигагина зилзиланинг етказган жамики зарари 6 миллиард иенадан кўпроқ бўлди. (Мазкур икки шаҳар ана шу префектуралар территориясида жойлашган). Озиқ-овқат етишмаётганлиги, қаттиқ совуқ ва касалликлар кўпайиб кетганлиги шаҳарлардан кўчириб олиб кетилган аҳолининг оғир аҳволини тағин ҳам қийинлаштириб юборди.

АЛИШЕР НАВОИЙ САЛАФЛАРИ

Адабиётшунослик ва навоийшунослигимизда шеъриятимиз мулкининг султони, машҳур шоир ва атоқли олим, инсонпарвар улуғ сиймо Алишер Навоийнинг форс-тожик ва туркий халқлар адабиётларига таъсири масаласи бирмунча ўрганилди. Лекин Навоийнинг, айниқса бадиий ижодиёт соҳасида ўз устозлари-салафларидан кенг таълим олиши, улар анъаналарини давом эттириш масалалари ҳали ҳам адабиётшунослигимизда кенг тадқиқ этилган эмас. Албатта шоир Алишер Навоий ўз таланти билан жаҳонда бирдан шуҳрат қозонмади. У дунёга, шеърият оламига Алишер Навоий бўлиб танилган ва шуҳрат таратгунга қадар, кўп йиллар давомида риёзот чекиб ўқиди, устоз санъаткорлар асарларини қунт билан мутоала қилди, халқ оғзаки ижодиётини ўрганди. Шоир фақат ўзбек адабиёти ёдгорликларинигина эмас, балки форс-тожик ва туркий халқлар адабиётини ҳам қунт ва чидам билан ўрганди, улардан маънавий озиқ олди.

Маълумки, Навоий ўзининг катта-кичик барча асарларида ўзи учун устозлик вазифасини ўтаган шарқнинг машҳур мутафаккир алломалари: Абулқосим Фирдавсий, Низомий Ганжавий, Ҳофиз Шерозий, Хисрав Деҳлавий, Муслиҳиддин Саъдий, Анварий, Мавлоно Котибий каби ўнлаб буюк талантларнинг номини ҳурмат ва эҳтиром билан тилга олади. Уларнинг юксак маҳорат эгаси эканликларини, ўз салафларига эргашиб халққа манзур бўларли асарлар ярата олганлигини зўр мамнуният билан қайта-қайта таъкидлайди. Масаланинг ана шу ўрганилиши лозим бўлган муҳим соҳаси билан тожикистонлик навоийшунос олим, филология фанлари кандидати Эргашали Шодиев кўп йиллардан буён шуғулланиб келмоқда. Тадқиқотчи ўзининг 1964 йилда нашр этилган Навоийнинг тожик адабиётига муносабати масаласига доир китобида кўпроқ у Навоийнинг ўз замондош шоирларига, айниқса ёш форс-тожик шоирларига кўрсатган ижодий таъсири масалаларини ёритишга кўпроқ эътибор берган эди. Автор мазкур асарнинг мантиқий давоми сифатида ўзининг иккинчи илмий тадқиқот иши — «Алишер Навоий ва унинг салафлари» асарини китобхонларга тақдим этди.

Асар муаллифи ҳаққоний қайд этганидек, Алишер Навоий айниқса, лирик асарлар яратишда ўзининг севимли устозлари Хисрав Деҳлавий, Ҳофиз Шерозий, Муслиҳиддин шайх Саъдий, Абдураҳмон Жомий, Лутфий ва Котибийлар ижодидан кўп баҳрамад бўлди. Навоий уларга маълум даражада эргашди, у салафлар томонидан олға сурилган ғоя ва улар қўллаган турли адабий приёмлардан ижодий равишда фойдаланди.

Тадқиқотчи Навоий ўз салафларидан нималарни ўрганганлиги, улар томонидан олға сурилган мавзу ва ғояларни шоир Навоий ўз ижодида қай даражада ривожлантира олганлигини фактик далиллар асосида исботлайди. Навоий Саъдий Шерозийдан айрим адабий приёмларни фойдаланиш, унинг «Бўстон» асаридаги этик ва дидактик моментлар таъсирини ўзининг «Ҳайратул аброр», «Маҳбубул қулуб» асарларида сезди.

Саъдийнинг «Бўстон»идаги инсонпарварликка чақирувчи:

Кўпчиликнинг ғамини
ўйламасанг,
Сени одам ҳисобламайдилар.

деган машҳур байти Алишер Навоийнинг «Ҳайратул аброр» достонида келтирилган ва унинг амалий фаолияти процессида асосий шиор бўлиб қолган:

Одамий эрсанг демагил одами,
Ониким йўқ халқ ғамидин ғами.

Бу фактлардан Навоийнинг Саъдий адабий меросидан ижодий фойдаланганлиги, Саъдий томонидан олға сурилган айрим ғоялар Алишер Навоий томонидан ижодий ривожлантирилганлиги кўзга яққол ташланади.

Алишер Навоийнинг:

Хаста кўнглим ўртанур, гўё
севар жоним борур,
Йиғлағум келур магар гулбарги
хандоним борур

матлаъи билан бошланувчи ғазали ҳам шайх Саъдийнинг қуйидаги матлаъ билан бошланувчи машҳур ғазали таъсирида яратилганлигини кўрамиз:

Эй туячи, туяни секинроқ
юргизки, унда жоним
ороми кетмоқда
Мендаги дил эса дилистоним
билан бирга кетмоқда.

Адабиётшунос олим Э. Шодиев ўзининг мазкур китобида асосан Навоийнинг учта салафлари — Абулқосим Фирдавсий, Ҳофиз Шерозий ва Мавлоно Котибийларга бўлган ижодий муносабати масалаларини ёритишни кўзда тутган ва шу масала атрофидаги фикр ва мулоҳазаларини ўртага ташлаган.

Маълумки, жаҳон адабиётининг машҳур мутафаккир санъаткори Абулқосим Фирдавсий ўзининг 120.000 мисра шеърдан тортиб шоҳ асари «Шоҳнома»сигача бутун дунёдаги бадиий сўз санъаткорлари диққат-эътиборини ўзига жалб этган эди. Ер юзининг жуда кўп мамлакат халқлари тилларига таржима қилинган «Шоҳнома»ни Европанинг машҳур адиблари Гёте, Генрих Гейне, улуғ рус революцион демократи Н. Г. Чернишевскийлар ҳам юксак баҳолаган.

Абулқосим Фирдавсийни ўзининг машҳур салафларидан бири деб танлаган Навоий «Мажолисун нафоис» асарида уни «Маликул калом» (сўз подшоси) деб атаса, «Муҳокаматул луғатайн»да эса Фирдавсийни эпик поэзияда, маснавийда устозлигини эътироф этиб ёзади:

«...Маснавийда устози фан Фирдавсий ва нодири замон шайх Низомий ва ходуйи ҳинд миср Хисровдек ва ғазалда мухтараий вақт шайх Муслиҳиддин Саъдий ва ягонойи аср Ҳожи Ҳофизи Шерозийдекки, буларнинг таърифи юқорироқ учун шаммаи сурулуптур ва васфларига қалам урулуптур...»

Китоб муаллифи Фирдавсийнинг «Шоҳнома»си билан Навоий «Хамса»сидаги достонларни бир-бирига муқоиса қилар экан, «Шоҳнома»даги «Хисрав ва Ширин», «Баҳром Гўр ва Озода», «Искандар» қиссаларидаги сюжетлар Алишер Навоий «Хамса»сидаги достонларда янги образлар яратиш асосида ишлатилганлигини кўрсатади.

Алишер Навоий ўз салафларидан ширинкалом шоир, ғазалда ўз зсрининг яккаю-ягона султони бўлган Ҳофиз Шерозийга айниқса кўпроқ эргашади. Унинг ҳаётбахш асарларини ўқиб ўрганади, ундаги ғазалчиликнинг сеҳрли сир-асрорини яхши эгаллайди.

Улуғ мутафаккир шоир Навоий ғазалчиликда номлари бутун шарқ ва ғарб оламига таралган Ҳофиз ва Саъдийга айниқса кўпроқ эргашади. Бу икки ғазалхон санъаткордан кўп нарсаларни ўрганган Навоий кейинчалик Ҳофиз ғазалларига жавоб тариқасида ўнлаб ғазаллар битади.

Ҳофизнинг юксак ижод даҳоси, бегубор талантини юксак баҳолаган ва эъзозлаган Алишер Навоий шундай дейди:

Магарки, Ҳофизи Шерозсенки,
бир соғар,
Тутуб Навоийга қилдинг
кароматг эй Ҳофиз!

Китобда Саъдий, Ҳофиз ғазалларининг Навоийнинг ғазалларига самарали таъсир масалалари кўпгина мисоллар асосида бир мунча яхши ёритилган.

Алишер Навоий ўзининг кўп йиллик ижод процесси даврида ўз устоз — салафларига сира тақлидан эргашмади. У ўзига устоз сифатида қўл узатган барча салафларнинг энг яхши анъаналарини ижодий-танқидий равишда давом эттирди. Уни ўз ижоди билан юқори поғонага кўтарди. Салафлардаги прогрессив ғоялар, образлар ва бадиий воситалардан ижодий фойдаланиб, ўз асри шароитида бу ғоялар ва бадиий приёмларни юксакликка кўтарди ва ўзининг чинакам новатор санъаткор эканини амалда кўрсатди.

Устод санъаткор, буюк бадиий сўз соҳиби Алишер Навоий жуда камтарлик қилиб, ўзидан аввал яшаб ижод этган кўпгина санъаткорларни ўзига устоз, ўзини эса уларга шогирд ҳисоблаган эди. Лекин аслида бундай эмас. Навоий ўз замонасида яшаб ижод қилган барча салафларидан ҳар жиҳатдан ўзиб кетган, устоз санъаткор эди. Бунга адибнинг барча ўлмас асарлари мисол бўлаолади. Масаланинг ана шундай муҳим томонларини ҳам таъкидлаш, кўрсатиш тадқиқотчи диққат марказидан четда қолмаган.

Алишер Навоий туғилган куннинг 525 йиллик улуғ тўйига бағишланиб ёзилган навоийшунос Э. Шодиевнинг бу асари адабиётшунослар, навоийшунослар, олий ўқув юртининг студентлари ва барча адабиёт ҳавасмандлари учун муҳим қимматга эга.

М. ҲАСАНОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг илмий ходими.

ТОШКЕНТДАГИ 84-мактабнинг ёш мичуринчилари мактаб боғига кўчат ўтқазишга киришдилар. Суратда: ўқувчилар иш устида.

Б. Мансуров ва И. Комилов фотоси.

ҲАВАСКОРЛИК КИНОСТУДИЯСИ

Жамоатчилик ёрдами билан «Чорвоқ» ҳаваскорлик киностудияси ташкил этилганига ҳали кўп вақт бўлгани йўқ. Лекин шунга қарамай талайгина ишлар қилинди.

Ёш коллективга «Ўзбекфильм» киностудияси ижодий ходимлари яқиндан ёрдам кўрсатишяпти. Режиссёр ва актерлар бу ерга тез-тез келиб туришади. Ҳаваскорлар шу кунларда «Чорвоқ кундалиги», «Тенгдошлар» каби фильмлар устида иш олиб боришяпти.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА
(3-канал)

17.55 — Эшиттиришлар программаси. 18.00 — Телеянгиликлар. 18.25 — Ҳамма нарсани билишни истайман (тележурнал). 18.45 — Музика театри усталари. И. Юсупов. 20.00 — Эшиттиришлар программаси.

Ўзбек тилида: 20.05 — Телеянгиликлар. 20.25 — Дори-дармон яратувчилар (кимё фармацевтика заводидан репортаж). 20.45 — А. Пўлат. Лирик шеърлар. 21.00— Ярим аср йилномаси. 1922 йил (кўп серияли ҳужжатли фильм). 21.50 — Олтин водий программаси.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
(5-канал)

Ўзбек тилида: Ўқув эшиттиришлари программаси. Химия. Ёш кимёгарларнинг учинчи олимпиадаси олдидан. 18.35 — Тарих. Чоризмнинг ағдарилиши. 19.10 — Студентлар учун. Немис тилидан 15-машғулот.

20.00 дан — Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА
(9-канал)

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

Рус тилида: 20.00 — Мугурел. Молдавиянинг оммабоп куйларидан концерт. 20.30 — Тошкент янгиликлари. 20.40 — Қийин бахт. (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 1/III да Чио-чио-сан.

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 29/II да Аяжонларим, 1/III да Мудҳиш айбнома.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА 29/II да Гули сиёҳ, 1/III да Ўғил уйлантириш.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — «Қувноқ арена» коллективининг Виктор Владимиров раҳбарлигидаги гастроллари. Билетлар сотилмоқда.

КИНО

Соҳибжамол — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «УЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Генерал Раҳимов — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «НАВОИЙ», номли, «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Халқнинг содиқ ўғлонлари — НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, кундуз 1 ярим, 5 ва кеч 10 да).

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

29 февраль ва 1 мартда ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ВА ЭСТРАДА АРТИСТЛАРИНИНГ

КОНЦЕРТИ

Қатнашадилар:
Узбекистон ССР халқ артисти.
ҚУНДУЗ МИРКАРИМОВА

Узбекистон ССР да хизмат кўрсатган артистлар:
ЭРГАШХОН МИРМАҲМУДОВА, УБАЙДУЛЛА МАДРАҲИМОВ, ВИЛОЯТ ОҚИЛОВА

Солистлар: Фахриддин Умаров, Равшан Мўминова, Тўхта Рисметова, Роҳатой Маннонова, Карима Узоқова ва бошқалар.

Концерт кеч соат 8 да бошланади.

Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан, район кассаларида соат 12 дан сотилади.

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА

2 март кундуз соат 3 да «Советский спорт» газетаси таъсис этган «Бойчечак» мукофоти учун «ПАХТАКОР» (Тошкент) — «ҚАЙРАТ» (Олмаота) командалари ўртасида

ФУТБОЛ

«СРЕДАЗТЕПЛОМОНТАЖ» ТРЕСТИГА

саноат ва қурилиш ишлари билан таниш бўлган иқтисодчилар, қурувчи-инженерлар, меҳнат ва иш ҳақи бўйича инженерлар, бош бухгалтерлар, изоляция (иссиқлик изоляцияси) ва кислотага чидамли қилиш ишчилари

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Шпилькова кўчаси, 3 уй (шаҳар транспортининг «Туркман бозори» тўхташ жойи).

ҚАНОТЛИ ШИФОКОРЛАР

Кекса чўпон Ниёзмурот Каримовнинг ҳаёти хавф остида қолди. Зудлик билан ёрдам кўрсатилмаса кўнгилсиз ҳодиса юз бериши мумкин. Нима қилиш керак? Район касалхонаси врачлари адирга етиб келгунча бир неча соат вақт ўтади. Чунки бу ерга фақат пиёда ёки отда келиш мумкин.

— Тошкентга, авиация тез ёрдами станциясига мурожаат қилиш керак, — деди кимдир.

Шундай қилинди. Диспетчер Галина Шчербакова Сурхондарё областининг тоғлик Сариосиё районидаги чўпоннинг бетоблигидан хабардор бўлгач, аэропортга телефон қилди. Вертолёт бўлинмаси бошлиғининг ўринбосари А. Жуков Сурхондарёда қидирув ишларини олиб бораётган геологларга кўмакка кетган Б. Борисов экипажи билан тезда боғланди. Учувчи район касалхонасидан шифокор А. Ашуровни олиб Исожў участкасига парвоз қилди. Орадан бир неча минут ўтгач, вертолёт адрга қўнди, 84 ёшли чўпон Н. Каримов ҳаёти сақлаб қолинди.

Бу қанотли шифокорларнинг ҳаётидан кичик бир воқеа холос. Республика авиация станциясига ҳар куни узоқ Қарши чўлларидан, Сурхон ва Фарғона водийсидан, кўҳна Бухоро ва Самарқанд қишлоқдаридан ёрдам сўраб мурожаат қилишади. Оқ халатли меҳрибон шифокорлар кечани-кеча, кундузни кундуз демай гоҳ вертолётда, гоҳ самолётда, гоҳ машинада йўлга чиқишади. Улар ўз ҳузур-ҳаловатидан кечиб, неча-неча километр йўл босиб, инсон ҳаёти учун курашишади.

ЯХШИ ОДАМЛАР ОРАСИДА

— Бемор бизга мурожаат қилгандан кейин бир соат ўтмасдан унга ёрдам беришни шиор қилиб олганмиз, — дейди станция бошлиғи, республикада хизмат кўрсатган врач С. Умаров.

Станцияда ҳаёт қайнайди. Г. Шчербакова билан М. Бухарина телефон аппарати олдидан силжишмайди. Бири бемор адресини ёзиб олса, иккинчиси учувчилар билан боғланади, шифокорни тайинлайди. Станция ходимлари юқумли касалликлар мутахассиси А. Халилов, болалар врачи А. Ким, терапевт С. Аҳмедов, хирурглар М. Гаспарян, Х. Юсупжонов, гинеколог Л. Боатанов ва бошқа шифокорларга қачон мурожаат қилмасин улар сафарга тайёр турадилар. Авиация станциясига яқиндан ёрдам кўрсатаётган бундай меҳрибон врачлар номини кўплаб келтириш мумкин.

Бемор ҳаёти учун шифокорлар билан, учувчилар ва шофёрлар ҳам ёнма-ён туриб курашади. Улар ҳар бир минут, ҳар дақиқа беморга қанчалик қиммат туришини жуда яхши тушунишади. Учувчилар Г. Швердяев, А. Жуков, И. Кравцов, М. Умарова, шофёрлар А. Плачев, Ф. Кудрин, А. Горуновлар ҳалол меҳнатлари туфайли коллектив ўртасида катта ҳурмат қозонганлар. Айниқса Георгий Швердяев самолётни моҳирлик билан бошқара олиши ва жасурлиги билан донг таратган. Энг оғир ва тиғиз дамларда ана шу учувчига мурожаат қилинади. Георгий «йўқ» деган сўзни билмайди. Қачон қарасанг, учишга шай. Дарвоқе бу осмон лочини ҳаётида яқинда ажойиб бир воқеа юз берди. У Тянь-Шань тоғлари устида парвоз қилиб кетарди. Ҳаво очиқ. Учувчи бирдан бир гала бургутларнинг унга қараб келаётганига кўзи тушди. Бир баҳайбат бургут қанотини букиб, темир панжаларини чўзиб «пўлат қуш»га хужум қилди. Тажрибали учувчи ўзини йўқотиб қўймади, моторни ўчириб, машинани қия ҳолда пастга шўнғитди. Бургут «ўлжа»га панжалари ўтмай пастга тушиб кетди. Самолёт бир силкинди-ю, йўлида давом этди. Кутилмаган учрашув ана шундай хатарсиз тугади.

... Хонада телефон жиринглади. Қашқадарёнинг узоқ Ғилон тоғли районидан Тоировани аҳволи оғир эканлиги ҳақида хабар қилишди. Бир неча минут ўтмай қанотли шифокорлар парвоз қилди.

Ш. УМУРЗОҚОВ.

ЖАЖЖИ СОЗАНДА. Т. Рўзиматов фотоэтюди.

ШИНГИЛ САТРЛАР

⊙ Оққўрғон. Райондаги Куйбишев номли колхоз марказида янги алоқа бўлими иш бошлади. Бу райондаги 30-алоқа бўлимидир.

М. КАНЗАФАРОВ.

⊙ Ўзбекистон давлат филармонияси ва эстрада театрининг бир группа санъаткорлари Бўкадаги «Ленинизм» колхозчилари хузурига меҳмон бўлиб келишди. Д. Абдуллаева, Т. Йўлдошева, М. Абдуллаева, Э. Мирмаҳмудова, Ғ. Абдураҳмоновлар дилрабо қўшиқ ва қувноқ рақслари билан пахтакорларни хурсанд этишди.

С. ШАРОФХОНОВ.

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

АВТОГРАФХЎР

Будапештда Дьерд Телека деган спорт шинавандаси яшайди. Уни машҳур спортчилар автографларини тўпловчилар орасидаги чемпион, дейиш мумкин.

Телеканинг уйида ҳозир 15 минг автограф сақланяпти. Улар орасида Европа, жаҳон ва олимпия чемпионларининг қўли билан битилган 2590 автограф ҳам бор. Энг нодир ёзув — 1856 йилда ўтказилган Биринчи олимпиаданинг сузиш бўйича чемпиони, ватандоши Хайес қаламига мансубдир.

«ПАҲЛАВОН» ГЎДАК

Бундан бир ойча муқаддам Кемерово областининг Прокопьевское шаҳрида «паҳлавон» бола туғилди. Туғруқхона торозусида торттиришганида, унинг оғирлиги 6 килограмму 200 грамм бўлиб чиқди. Бўйи эса 61 сантиметр.

«Паҳлавон»нинг онаси Тамара Васильевна Лох шу ердаги 6-тикувчилик фабрикасида ишлайди. Бола ҳам, она ҳам соғ-саломат.

117 ЁШЛИК НАЗОРАТЧИ

Зарафшон водийсидаги «Москва» колхозида яшовчи кекса Маҳмуд Мамедов халқ назоратчиси бўлиб ишлайди. Хўш, нима бўпти дерсиз? Ҳамма гап шундаки, бу қария ҳозир 117 ёшда!

Яқинда бу тиниб-тинчимас чол, яна битта жамоат топшириғини бажармоқчиман, автоинспектор қилиб қўйсангиз, деб илтимос қилиб қолди. Илтимоси қондирилди ҳам.

Ҳар куни эрталабдан колхозга олиб борадиган катта йўлда оқ соқол ўз постини эгаллайди. Машиналар, тракторлар, велосипед ва аравалар ҳаракатини диққат билан кузатади. Унинг участкасида нохуш воқеалар камдан-кам рўй беради. Маҳмуд отанинг мақтов сўзларини эшитган тракторчи ёки ҳайдовчи эса мамнун бўлиб, унга раҳмат айтмай ўтмайди.

Маҳмуд ота тўқсон йил далада тер тўкиб ишлади. Шундан сўнг пенсияга чиқди. Ҳозир эса жамоатчи автоинспектор, назоратчи...

ҲИНДЛАР ОРАСИДА 20 ЙИЛ

Яқинда Варшавада чиқадиган «Экспресс вечорни» газетаси ажойиб хабарни босиб чиқарди: газета ходими Бернард Кизер йигирма йилдан сўнг бедарак кетган акасини топиб олди.

Акаси Алоиз Кизер урушдан аввал Польшанинг «Лот» авиация компаниясида ишлаган, Варшава—Берлин трассасида учган. 1936 йилда Рио-де Жанейродаги авиация фирмасига ишга кирган. Денгиз ва океанлар оша учган.

Урушдан сўнг алоқа бирдан узилиб қолди. Қидирувлар ҳам ҳеч иш бермади, Алоизни ўлган, деб ҳисоблашди.

Лекин, яқинда тўсатдан Бернард акасидан хат олди. Унда ёзилишича, Алоиз ўтган йигирма йил мобайнида Жанубий Америка чангалзорларида яшаб кун кўрган. Ўртоқлари билан фалокатга учраб, самолётида шу жойларга ағдарилиб тушган. Кейин эса ҳинди қабилалари қўлига тушишган. Алоиз бир неча бор қочишга уриниб кўрган, бироқ муваффақиятсизликка учрайверган.

Ниҳоят йигирма йилдан сўнг у асирликдан қутилди. Ҳозир у ҳинди хотини ва икки боласи билан ватанига қайтиш орзусида юрибди.

ҚЎШАЛОҚ ЭГИЗАК

Яқинда 25 ёшли афғон аёли сиам эгизаклари туғди.

Уларнинг кўкрак қафаслари ва қоринлари бир-бирига қўшилиб кетган эди. Дастлабки медицина текширишидан шу нарса маълум бўлдики, иккала чақалоқнинг алоҳида юраги ва ошқозони бор экан. Врачлар фикрича, ҳозир операция йўли билан болаларни ажратиб олиш мушкул. Она ва эгизаклар дастлабки вақтда ўзларини яхши ҳис қиляптилар.

СССР ДОСААФИНИНГ УЧИНЧИ АВТОМОТОЛОТЕРЕЯСИ

БИР ЯРИМ МИЛЛИОН ЮТУҚ

Армия, авиация ва флотга ёрдам Бутуниттифоқ кўнгилли жамиятининг Марказий Комитети бу йил СССР ДОСААФининг учинчи автомотолотореясини чиқаради. Лотерея билетлари 1 апрелдан бошлаб аҳоли ўртасида тарқатилади.

Лотереяда 1 миллион 500 минг қимматли буюм ва пул ютуқлари ўйналади. Булар орасида 3360 «Волга», «Москвич» ва «Запорожец» автомобиллари, 16320 мотоцикл, 19680 мотороллер, мопед ва мотовелосипед, 12800 «ВЭФ транзистор 12» радио приёмниги, 7840 қайиқ мотори бор. Ютуқларнинг умумий баҳоси 40 миллион сўм.

1967 йилги лотереяга нисбатан СССР ДОСААФининг учинчи автомотолотереясида ютуқлар қарийб 30 баравар кўпайди.

(ТАСС мухбири)

СПОРТ ХАБАРЛАРИ

ФУТБОЛ. Душанба шаҳрида ўтказилган халқаро турнирда Польшанинг «Полония» командаси ғолиб чиқди ва биринчи мукофотни олди. Бу команда сўнгги учрашувда маҳаллий «Энергетик» командасини 2:1 ҳисобида мағлубиятга учратди. Турнирда бу командалардан ташқари Руминиянинг «Университа» ва Помирнинг «Ленинобод» командалари ҳам қатнашган эдилар.

ШАХМАТ. Совет шахматчиси Штейн уч гроссмейстер ўртасида АҚШда ўтаётган матч турнирда пешқадамлик қилмоқда. Унинг чехословакиялик Горт билан учинчи учрашуви дуранг бўлиб тугади, Штейн Решевский билан бўлган ўйинни ҳам дуранг натижада якунлади.

Шундай қилиб, совет гроссмейстери Штейн олти имкониятдан 3,5 очко тўплади. Решевский 2,5, Горт 2 очкога эга. Бу иккала шахматчи беш ўйин ўтказган.

ЭРКИН КУРАШ. Ғиждувонда «Пахтакор» жамияти республика биринчилиги мусобақалари ўтказилди. Унда бухоролик эркин курашчилар биринчи ўринни, Тошкент область вакиллари иккинчи ўринни, Хоразм полвонлари учинчи ўринни олдилар. Областимиз вакили Жўраев жамият чемпиони бўлди. Ғолиблар колхоз, совхоз спортчиларининг Йошкар-Ола шаҳрида бўладиган Бутуниттифоқ мусобақаларида қатнашишади.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана, областного Совета депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — В35212, Редактор ўринбосарлари — В35885, В31232, Масъул секретарь—В34808, Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — В31936, Саноат, транспорт ва қурилиш бўлими — В33786, Партия турмуши, Ахборот ва спорт бўлимлари — В35811, Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — В39050, Совет қурилиши, маиший хизмат ва шаҳар хўжалиги бўлими — В38761, Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — В34048, Эълонлар бўлими — В38142, Коммутатор — В30249 дан В30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 09955. ИНДЕКС — 64697. № Б — 1810.